

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi

Yıl: 2018, Cilt: 19, Sayı: 3, Sayfa No: 577-614

DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.336925

DERLEME

Gönderim Tarihi: 06.09.17

Kabul Tarihi: 23.05.18

Erken Görünüm: 30.05.18

Türkiye’de İlkokul ve Ortaokullarda Yürütülen Kaynaştırma Uygulamalarıyla İlgili Araştırmaların Gözden Geçirilmesi (2006-2016)

Emine Sema Batu ^{ID*}
Anadolu Üniversitesi

Göksel Cüre ^{ID**}
Anadolu Üniversitesi

Salih Nar ^{ID***}
Anadolu Üniversitesi

Duygu Gövercin ^{ID****}
Anadolu Üniversitesi

Muhammet Keskin ^{ID*****}
Anadolu Üniversitesi

Öz

Bu araştırmanın amacı 2006-2016 yılları arasında ülkemiz ilkököl ve ortaokullarında yürütölen kaynaştırma uygulamaları ile ilgili araştırmaların tematik olarak gözden geçirilmesidir. Söz konusu amaçtan hareketle bu çalışma kapsamında ele alınacak araştırmaların belirlenmesinde araştırmaların; (a) ilkököl ve/veya ortaoköl kademelerini ele almış olması, (b) katılımcılarının [aile, eğitimci (öğretmen, müdür), öğrenci] kaynaştırma uygulaması sürecinin içinde yer alıyor olması, (c) doğrudan kaynaştırma uygulamasını ele alıyor olması, (d) makalelerin hakemli bir dergide yayımlanmış olması, (e) elektronik veri tabanlarından erişilebiliyor olması ölçütlerine başvurulmuştur. Bu ölçütleri karşılayan 78 yüksek lisans, 9 doktora tezi ve 55 makale olmak üzere toplam 142 araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalar nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak ele aldıkları konulara göre ana temalara ve alt temalara ayrılmıştır. Ortaya çıkan temalar doğrultusunda tüm araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde var olan durumu belirlemeye yönelik çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen kaynaştırmaya ilişkin sorunları iyileştirmeye yönelik az sayıda araştırmanın olduğu görölmektedir. Kaynaştırma uygulamalarındaki sorunlar ve bu sorunların giderilmesine yönelik araştırmalar da göz önünde bulundurularak yeni araştırmalar planlanması önerilebilir.

Anahtar sözcükler: Kaynaştırma, derleme, özel gereksinim, ilkököl, ortaoköl.

Önerilen Atıf Şekli

Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D., & Keskin, M. (2018). Türkiye’de ilkököl ve ortaokullarda yapılan kaynaştırma araştırmalarının gözden geçirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 19(3), 577-614. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.336925

**Sorumlu Yazar:* Prof. Dr., E- posta: esbatu@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0770-5145>

**Arş Gör., E-posta: gokselcure@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6282-0651>

***Arş. Gör., E-posta: salihnar@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9801-4085>

****Öğrt., E-posta: govercinduygu@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1506-0570>

*****Öğrt., E-posta: mhmmtsknn@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4389-7327>

ÖZEL EĞİTİM DERGİSİ

Kaynaştırma özel gereksinimli bireylerin sosyal yaşama ve eğitim hayatına tam anlamıyla katılımını, normal gelişim gösteren bireylerin yararlandığı olanaklardan eşit düzeyde yararlanmasını sağlamak için benimsenen yaklaşımlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011). Ülkemizde 1983'te çıkan 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu ile yasal olarak kabul edilen kaynaştırma yoluyla eğitim özel gereksinimli bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri sağlanarak yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte resmi ve özel; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın öğretim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamaları olarak tanımlanmaktadır [Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), 2012]. Yıllar içinde yapılan yasal düzenlemelerin de etkisiyle kaynaştırmadan yararlanan özel gereksinimli öğrenci sayısı giderek artmaktadır (MEB, 2017). MEB'in 2016-2017'de örgün eğitim istatistiklerini yayımladığı araştırmasına göre Türkiye'de örgün eğitim alan toplam 306.205 özel gereksinimli birey bulunmaktadır. Örgün eğitim içinde yer alan bu özel gereksinimli bireylerden 1708'i anaokullarında, 184.362'si ilkökul ve ortaokulda, 33.658'i ise ortaöğretimde eğitim almaktadır. Bu sayılara bakıldığında kaynaştırma uygulamasının özel gereksinimli bireylerin eğitiminde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Ancak özel gereksinimli bireylerin sosyalleşme eksiklikleri, problem davranışları, öğrenme güçlükleri ve buna benzer özellikleri göz önüne alındığında normal gelişim gösteren akranlarıyla bir arada eğitim almasını gerektiren kaynaştırma ortamında çeşitli sorunların çıkması olasıdır (Batu ve Kırcaali-İftar, 2011; Heward, 2013). Bu sorunların belirlenmesi, iyileştirilmesi ve kaynaştırmanın içinde yer alan eğitimcilerin, ailelerin, öğrencilerin kaynaştırmaya yönelik düşüncelerinin, beklentilerinin öğrenilmesine yönelik araştırmaların yapılması önem taşımaktadır.

Ulusal alan yazında okul öncesi, ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kademelerinde kaynaştırma uygulamasına ilişkin yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır (Çulhaoğlu-İmrak, 2009; Kayılı, Koçyiğit, Doğru ve Çiftçi, 2010; Güven, 2009; Güzel, 2014; Olcay-Gül ve Vuran, 2015; Yönter, 2009; Zeybek, 2015). Okul öncesi dönemde yapılan araştırmaların (Bakkaloğlu ve diğ., 2016; Metin, 2013) derlendiği ve 1980-2005 arası kaynaştırma uygulamasına yönelik yapılan araştırmaların (Eripek, 2004; Sucuoğlu, 2004), gözden geçirildiği çalışmalar bulunmaktayken sadece ilkökul ve ortaokul kademelerinde kaynaştırmaya yönelik yapılan araştırmaların gözden geçirildiği araştırma bulunmamaktadır. Kaynaştırma uygulamasında yer alan bireyler içerisinde en büyük grubu ilkökul ve ortaokul kademelerindeki kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrenciler oluşturmasına (MEB, 2017) rağmen ilkökul ve ortaokul kademelerinde yapılan araştırmaların gözden geçirilmemesinin ilgili alan yazında bir boşluk oluşturduğu düşünülmektedir.

Eğitimin her kademesinde yaşanan sorunlar, kaynaştırmaya bakış açısı, kaynaştırmadan beklentiler ve kaynaştırmaya yönelik yapılacak iyileştirme çalışmaları farklılaştığı için sadece ilkökul ve ortaokul kademelerindeki var olan durumun ortaya konulması önem arz etmektedir. 1980-2005 yılları arasında yapılan araştırmaların gözden geçirildiği araştırmanın (Sucuoğlu, 2004), tüm eğitim kademelerini kapsamaması ve sadece ilkökul, ortaokul kademelerine yönelik yapılan araştırmalar olmaması nedeniyle bu araştırmada ülkemizde 2006 ve sonrasında ilkökul ve ortaokul kademelerinde kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yapılan araştırmaların gözden geçirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

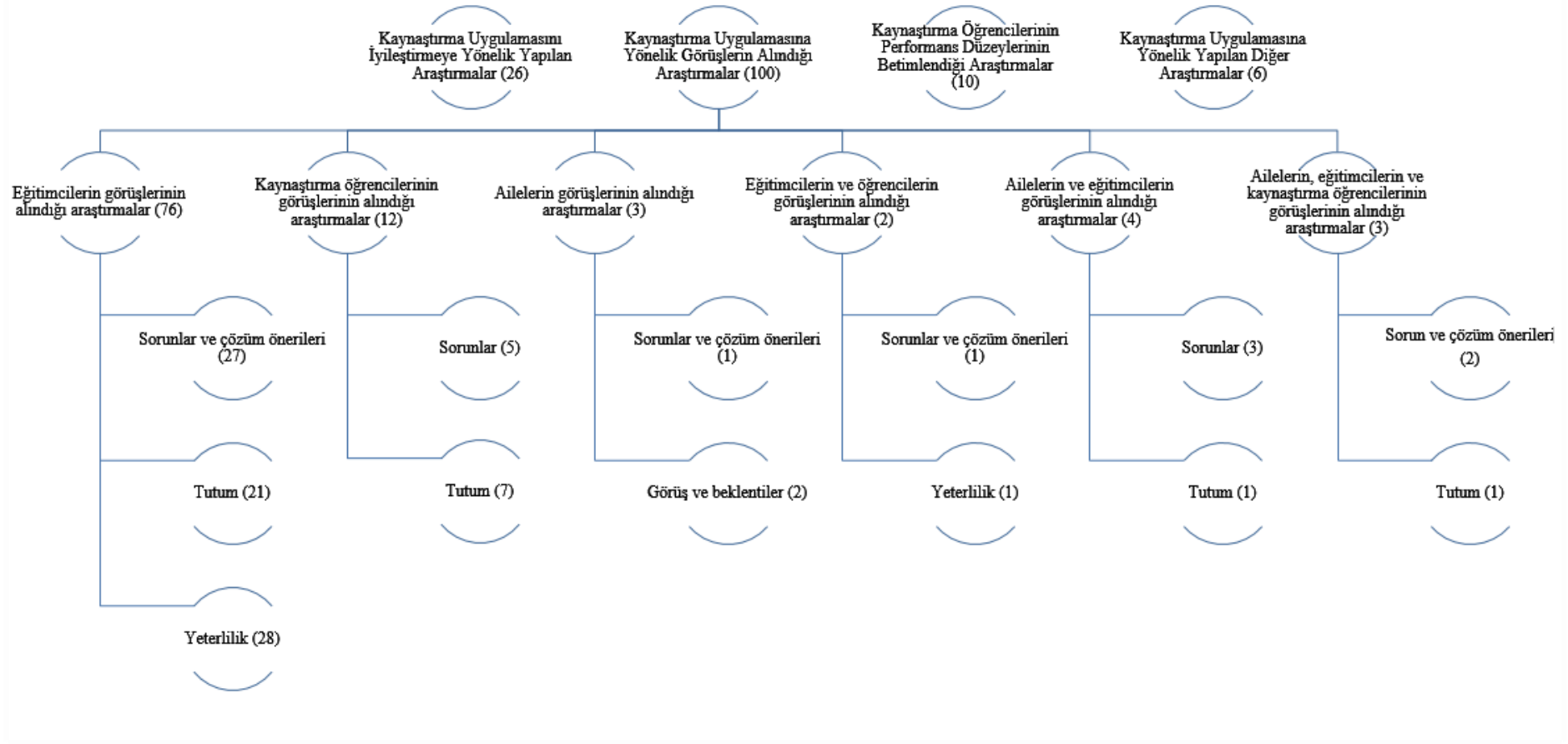
Bu araştırma, 2006-2016 yılları arasında ilkökul ve ortaokullarda ülkemizde yapılan kaynaştırma uygulamaları ile ilgili araştırmaların tematik olarak gözden geçirildiği bir derleme araştırmasıdır. Derleme araştırmaları; bir alan ve konu ile ilgili yapılan araştırmaların sınıflandırıldığı ve değerlendirildiği araştırmalar olup bu araştırmalarda konular; kronolojik, metodolojik veya tematik olarak ele alınmaktadır (Herdman, 2006). Derleme araştırmaları belirli bir alanda yapılan araştırmalar ile ilgili bilgi vermenin yanı sıra söz konusu alanın zayıf ve güçlü yönlerini göstermektedir. Aynı zamanda araştırmacıların benzer çalışmalardan kaçınarak yeni fikirler üretmelerine olanak sağlamaktadır (Creswell, 2012; Gay, Mills ve Airasian, 2006).

Bu araştırmada kaynaştırma uygulamaları tematik olarak ele alınmış olup 2000-2016 arasında ilkökul ve ortaokullarda kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili yürütülen araştırmalar Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi, YÖK Akademik, Google Akademik, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) veri

tabanlarından Türkçe "kaynaştırma", "gelişimsel yetersizlik", "özel gereksinimli birey", "entegrasyon", "zihin engeli" ve "otizm" anahtar sözcükleri birlikte/yalnız kullanılarak taranmıştır. Bu tarama sonucunda 165 makale, 176 erişilebilir yüksek lisans ve doktora tezi, 88 proje olmak üzere toplam 429 araştırmaya ulaşılmıştır.

Araştırmaların içerikleri incelendiğinde bir araştırmanın (Sucuoğlu, 2004) 1980-2005 yılları arasındaki kaynaştırma uygulamaları ile ilgili araştırmaları gözden geçirdiği, bir araştırmanın (Metin, 2013) da okul öncesi dönemde yapılan kaynaştırma uygulamaları ile ilgili araştırmaları gözden geçirdiği tespit edilmiştir. Bu nedenlerle bu araştırmada 2006 yılından önce ve okul öncesi dönemde yapılan araştırmalar ele alınmamıştır. Projeler ise bazılarının yayına dönüşmemiş olması ve içeriğine ulaşamıyor olması nedeniyle araştırma kapsamından çıkarılmıştır.

Tüm bu süreçten sonra 2006-2016 arasında yapılan araştırmalar tekrar gözden geçirilmiştir. Bunun sonucunda, 95 makale 130 yüksek lisans ve doktora tezi olmak üzere toplam 225 araştırmaya ulaşılmıştır. Nitel araştırmalarda başvurulan amaçlı örnekleme yollarından biri olan ölçüt örnekleminin (Yıldırım ve Şimşek, 2013) kullanıldığı bu çalışmada yer alan araştırmaların belirlenmesinde temel alınan ölçütler araştırmaların (a) ilkokul ve/veya ortaokul kademelerini ele almış olması, (b) katılımcılarının (aile, eğitimci, öğrenci) kaynaştırma uygulaması sürecinin içinde yer alıyor olması, (c) doğrudan kaynaştırma uygulamasını ele alıyor olması, (d) makalelerin hakemli bir dergide yayımlanmış olması, (e) elektronik veri tabanlarından erişilebiliyor olmasıdır. Bu ölçütleri karşılayan 78 yüksek lisans, 9 doktora tezi ve 55 makale olmak üzere toplam 142 araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalar nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak ele aldıkları konulara göre ana temalara ve alt temalara ayrılmıştır (Glesne, 2015). Analiz sürecinde dört araştırmacı ölçütlere göre elde edilen tüm çalışmaları birkaç defa okumuştur. Her bir araştırmacı bağımsız olarak yaptığı okumalar sonucunda birbirine benzer konuları ele alan araştırmaları saptamış ve konularına göre kodlamıştır. Bunun ardından araştırmacılar bir araya gelerek belirledikleri kodların benzerliklerini ve farklılıklarını inceleyip birbirine benzer kodlardan yola çıkarak belirlenen ana temalar ve alt temalara ulaşmışlardır. Temaların iç ve dış tutarlılığını sağlamak için nitel araştırma yöntemlerinde uzman olan birinci yazardan görüş alınmıştır. Uzman görüşü doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak temalara son hali verilmiştir. Bu ana temalar ve alt temalar, altında yer alan araştırma sayıları ile birlikte Şekil 1'de gösterilmiş ve ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Şekil 1. Kaynaştırma uygulamasına yönelik yapılan araştırmalardan elde edilen ana temalar, alt temalar ve araştırma sayıları.

Bulgular

Kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili elde edilen araştırmalar Şekil 1'de görüldüğü gibi tematik olarak analiz edildiğinde; kaynaştırma uygulamasını iyileştirmeye yönelik yapılan araştırmalar, kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerin alındığı araştırmalar, kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin performans düzeylerinin betimlendiği araştırmalar ve kaynaştırma uygulamasına yönelik yapılan diğer araştırmalar olmak üzere dört ana temaya ayrılmıştır. Kaynaştırma uygulamasını iyileştirmeye yönelik yapılan araştırmalar, kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin performans düzeylerinin betimlendiği araştırmalar ve kaynaştırma uygulamasına yönelik yapılan diğer araştırmalar kendi içinde temalara ayrılmazken, kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerin alındığı araştırmalar, görüş alınan gruba göre; (a) eğitimcilerin (müdür, öğretmen), (b) kaynaştırma öğrencilerinin, (c) ailelerin, (d) eğitimcilerin ve öğrencilerin, (e) ailelerin ve eğitimcilerin (f) ailelerin, eğitimcilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin olmak üzere altı temaya ayrılmıştır. Kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerin alındığı araştırmalar, görüş aldığı katılımcı grup veya gruplara göre alt temalara ayrılmıştır. Her bir araştırma yalnızca tek bir tema altında sınıflandırılmıştır.

Eğitimcilerin görüşlerinin alındığı araştırmalar; "sorunlar ve çözüm önerileri", "tutum" ve "yeterlilik" ile ilgili görüşlerin alındığı araştırmalar olmak üzere üç alt temaya ayrılmıştır. Kaynaştırma öğrencilerinin görüşlerinin alındığı araştırmalar; "sorun" ve "tutumlar" ile ilgili görüşlerin alındığı araştırmalar olmak üzere iki alt temaya ayrılmıştır. Ailelerin görüşlerinin alındığı araştırmalar; "sorunlar ve çözüm önerileri", "görüş ve beklentiler" ile ilgili görüşlerin alındığı araştırmalar olmak üzere iki alt temaya ayrılmıştır. Eğitimcilerin ve öğrencilerin görüşlerinin alındığı araştırmalar; "sorunlar ve çözüm önerileri", "yeterlilik" ile ilgili görüşlerin alındığı araştırmalar olmak üzere iki alt temaya ayrılmıştır. Ailelerin ve eğitimcilerin görüşlerinin alındığı araştırmalar "sorunlar" ve "tutum" olmak üzere iki alt temaya ayrılmıştır. Ailelerin, eğitimcilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin görüşlerinin alındığı araştırmalar; "tutum", "sorunlar ve çözüm önerileriyle" ilgili görüşlerin alındığı araştırmalar olmak üzere iki alt temaya ayrılmıştır. Her bir araştırma yalnızca tek bir alt tema altında yer almaktadır ancak alt temalar içinde sınıflandırılan her bir araştırmada elde edilen ve diğer araştırmalarla benzerlik gösteren birçok sonuç bulunmaktadır. Bu nedenle bir araştırma aynı alt tema içinde benzer sonuçları elde ettiği diğer araştırmalarla birlikte birden fazla kez geçebilmektedir. İlerleyen bölümlerde ana ve alt temalar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Kaynaştırma Uygulamasını İyileştirmeye Yönelik Yapılan Araştırmalar

Bu temada kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve gelişimsel becerilerini desteklemeye ve eğitim ortamlarının fiziksel olanaklarını iyileştirmeye yönelik araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam 26 araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde araştırmaların; özel gereksinimli öğrencilere destek eğitim hizmetleri sunularak akademik başarılarını (Akay, 2011, 2015, 2016; Akay, Uzuner ve Girgin, 2014; Kurt, 2015; Ülker, 2009; Ünal, 2008; Ünay, 2012, 2015), kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrenciler ile çalışan öğretmen yeterliliklerini (Akalin, 2012; Amirhandeh, 2011; Güner, 2010), web teknolojilerini kullanarak kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarını (Kocadağ, 2009; Köse-Biber 2009), müzik eğitimindeki başarılarını (Güven, 2011), beden eğitiminde psikomotor becerilerini (Bayazıt, Meriç, Aydın ve Seyrek, 2007), akademik, sosyal ve problem davranışlarını (Çevik ve Çevik, 2016), ailelerinin yeterliliklerini (Sabancı, 2010), fiziksel olanaklarını (Ulusoy, 2006), öğretmen ve öğrenci yeterliliklerini iyileştirmek (Gürgür ve Uzuner, 2010) ve özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabulünü ve sosyal davranışlarını artırmak (Öztürk-Özgönenel, 2012; Öztürk-Özgönenel ve Girli, 2016; Özkubat, Sanır, Töret ve Babacan, 2016; Özkan-Yaşaran, 2009; Sazak-Pınar, 2009; Şahbaz, 2007) amacıyla yapıldığı gözlemlenmiştir.

Destek eğitim hizmetleri sunularak yapılan araştırmaların genellikle destek eğitim odasında verilen eğitime yoğunlaştığı görülmektedir (Akay, 2011, 2015, 2016; Akay, Uzuner ve Girgin, 2014; Ünal, 2008; Ünay, 2012, 2015).

Destek oda eğitimine yönelik araştırmalara bakıldığında destek oda eğitiminin özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarını geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akay, 2011, 2015; Akay, Uzuner ve Girgin, 2014; Ünal, 2008; Ünay, 2012, 2015). Araştırmalardan birinde ise diğerlerinden farklı olarak destek oda öğretmenine sunulan mentörlük desteğinin öğretmenin yeterliliklerini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akay, 2016). Destek özel eğitim hizmetleri ile ilgili yapılan araştırmalardan çok azı özel eğitim danışmanlığını konu edinmiştir (Kurt, 2015; Ülker, 2009). Bu araştırmalarda özel eğitim danışmanlığının öğrenci ve öğretmen davranışlarını önemli ölçüde geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabulünü ve sosyal davranışlarını artırmak için yapılan araştırmalar incelendiğinde araştırmaların çoğunun normal gelişim gösteren öğrencilerin ve öğretmenlerin yeterliliklerini artırarak özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabulünü sağlamaya yoğunlaştığı ve etkili olduğu görülmektedir (Özkubat ve diğ., 2016; Özkan-Yaşaran, 2009; Sazak-Pınar, 2009; Şahbaz, 2007). Araştırmalardan ikisi ise hem özel gereksinimli öğrencilerin sosyal kabullerini hem de sosyal davranışlarını artırmaya yönelik olarak yapılmıştır (Öztürk-Özgönenel 2012; Öztürk-Özgönenel ve Girli, 2016). Öğretmenlerin yeterliliklerini iyileştirmeye yönelik yapılan araştırmaların öğretmenlerin sınıf yönetimine (Akalin, 2012; Güner, 2010) ve öğretime ilişkin yeterliliklerini iyileştirme üzerine odaklandığı (Amirhandeh, 2011) görülmektedir. Sınıf yönetimi üzerine yapılan araştırmaların birinde öğretmenlere verilen eğitimin öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin bilgilerini artırmasına rağmen bu eğitimde öğretilen sınıf yönetim stratejilerinin öğretmenler tarafından kullanılmadığı (Güner, 2010), başka bir çalışmada ise öğretmenlere sınıf yönetimine ilişkin bilgilendirme yapmanın ve günlük olarak verilen performans geribildirim öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinde artış sağladığı (Akalin, 2012), öğretmenlerin öğretime ilişkin yeterliliklerini artırmaya çalışan araştırmada ise özel gereksinimli öğrencilerle çalışan öğretmenlerin beden eğitimi dersinde kullanabilecekleri rehber kitapların öğretmenler tarafından yararlı bulunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Amirhandeh, 2011). Son olarak diğer iyileştirme araştırmalarına bakıldığında, işbirlikçi öğrenmenin kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin Türkçe ve Hayat Bilgisi derslerindeki başarılarını artırırken öğretmenlerin görüşlerine göre öğretmenlerin öğretim yeterliliklerini geliştirmediği (Gürgür ve Uzuner, 2010), proje tabanlı öğretimin özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal becerilerini (Çevik ve Çevik, 2016), işbirlikçi öğrenmenin müzik dersine katılım ve başarıyı, sosyal kabul düzeyini (Güven, 2011), eğlenceli atletizm antrenman programının psikomotor becerilerini (Bayazit ve diğ., 2007), web teknolojilerini kullanmanın fen bilgisindeki akademik başarılarını (Kocadağ, 2009; Köse-Biber 2009), annelere Premack ilkesinin öğretiminin ev ödevlerini yapma davranışlarını artırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Diğer tüm araştırmalardan farklı olarak bir araştırmada ise özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında fiziksel olanaklarını (tekerlekli sandalye, kaldırım düzenlemeleri, yürüyüş yolları, rampa düzenlemeleri, merdivenler, asansör, kapılar, koridorlar, ıslak mekanlar, pencereler, duş, mutfak, tuvaletler, kapılar, spor alanları, eğitim alanları, sirkülasyon alanları, ortak alanları) iyileştirmek adına yapılması gereken mimari düzenlemelerine ilişkin kapsamlı bir tasarım hazırlanmıştır (Ulusoy, 2006).

Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Görüşlerin Alındığı Araştırmalar

Kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerin alındığı araştırmalar; (a) eğitimcilerin, (b) kaynaştırma öğrencilerinin, (c) ailelerin, (d) eğitimci ve öğrencilerin, (e) ailelerin ve eğitimcilerin, (f) ailelerin, eğitimcilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin görüşlerinin alındığı araştırmalar olmak üzere altı tema altında incelenmiştir.

Eğitimcilerin görüşlerinin alındığı araştırmalar. Bu temada kaynaştırma uygulamaları içerisinde yer alan eğitimcilerin (müdür, öğretmen) görüşlerinin alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Eğitimcilerin görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar ele aldıkları konulara göre, eğitimcilerin "sorunları ve çözüm önerileri", "tutumları", "yeterlilikleri" olmak üzere üç alt tema altında incelenmiştir.

Sorunlar ve çözüm önerileri. Bu alt temada kaynaştırma uygulamaları içerisinde yer alan eğitimcilerin yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam 27 araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde; öğretmenler ailelerle iş birliği yapılmadığını, (Akın, 2015; Gündüz, 2015; Güzel, 2014; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu, Bilgin, Batu ve Oksal, 2013; Şahin, 2010) okulun fiziki koşullarının kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere uygun olmadığını (Bilen, 2007;

Demirci, Çınar ve Demirci, 2014; Güzel, 2014; Gök, 2013; Kış, 2013; Nayır ve Karaman-Kepeneci, 2013; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu ve diğ., 2013; Saraç ve Çolak, 2012; Sardohan, 2011; Şahin, 2010; Şekercioğlu, 2010; Yönter, 2009; Zeybek, 2015), kaynaştırma uygulaması yapılan sınıflarda mevcut öğrenci sayısının fazla olduğunu (Akın, 2015; Bilen, 2007; Gök, 2013; Güven, 2009; Güzel, 2014; Nayır ve Karaman-Kepeneci, 2013; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu ve diğ., 2013; Yılmaz ve Batu, 2016; Yılmaz, 2015; Yönter, 2009; Zeybek, 2015), Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını (Bilen, 2007; Erişkin, Kıraç ve Ertuğrul, 2012; Güzel, 2014; Kış, 2013; Kuyumcu, 2011; Sadioğlu ve diğ., 2013; Sardohan, 2011; Şekercioğlu, 2010; Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016; Yönter, 2009; Zeybek, 2015), personel sayısının yetersiz olduğunu (Bilen, 2007; Sardohan, 2011), personeller arasında iş birliğinin yetersiz olduğunu (Bilen, 2007; Eliçin ve Yıkılmış, 2015; Güven, 2009; Güzel, 2014; Saraç ve Çolak, 2012;), kaynaştırma uygulaması hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu (Demirci ve diğ., 2014; Denizli ve Uzoğlu, 2016; Gök, 2013; Kış, 2013; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu ve diğ., 2013; Şekercioğlu, 2010; Üzümcü ve Nazıroğlu, 2016; Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016; Zeybek, 2015), özel eğitimle ilgili uzman desteğinin olmadığını (Erişkin ve diğ., 2012; Gündüz, 2015; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu ve diğ., 2013; Yönter, 2009), ders içeriklerinde ve öğretim yönteminde kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere yönelik uyarlamaların yapılmadığını (Akın, 2015; Ceylan, 2015; Demirci ve diğ., 2014; Saraç ve Çolak, 2012; Üzümcü ve Nazıroğlu, 2016; Yönter, 2009; Zeybek, 2015), hizmet-içi eğitimlerin yetersiz olduğunu (Bilen, 2007; Gündüz, 2015; Sardohan, 2011), kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencileri ölçme ve değerlendirmede sorun yaşadıklarını (Güven, 2009; Üzümcü ve Nazıroğlu, 2016; Yönter, 2009), kaynaştırma uygulamalarında araç-gereçlerin yetersiz olduğunu (Akın, 2015; Kış, 2013; Kuyumcu, 2011; Zeybek, 2015), kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere zaman ayıramadıklarını (Nayır ve Karaman-Kepeneci, 2013; Zeybek, 2015), kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin davranış problemleriyle karşılaştıklarını (Ceylan, 2015; Eliçin ve Yıkılmış, 2015; Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016), yasal düzenlemelerin yeterli olduğunu ancak uygulamada sorunlar yaşandığını (Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016), destek eğitim odasında görev alanların hazırlıksız ve isteksiz olarak derse gittiklerini (Kış, 2013), özel eğitim danışmanlığına yönelik ders almadıklarını için öğrenci ve ailelerin sorunlarına çözüm üretemediklerini (Özengi, 2009), öğrencilerin dikkatini çekmede sorun yaşadıklarını (Eliçin ve Yıkılmış, 2015), kaynak oda ve destek eğitim odalarının yetersiz olduğunu (Gündüz, 2015), aile eğitim programının uygulanmadığını (Kış, 2013), kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere verilen etkinliklerin yetersiz olduğunu, kitaplarda kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere yönelik metinlerin bulunmadığını ve eğik yazı yazdırmada zorluk çektiklerini (Tokta ve Avcioglu, 2012) belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalarda sorunların çözümlerine ilişkin hizmet içi eğitim ve seminerlerin düzenlenmesi gerektiği (Bilen, 2007; Denizli ve Uzoğlu, 2016; Eliçin ve Yıkılmış, 2015; Erişkin ve diğ., 2012; Gök, 2013; Gündüz, 2015; Güzel, 2014; Kuyumcu, 2011; Özengi, 2009; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu ve diğ., 2013; Sardohan, 2011; Şahin, 2010; Şekercioğlu, 2010; Üzümcü ve Nazıroğlu, 2016; Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016; Zeybek, 2015), lisans eğitiminde kaynaştırma ve özel eğitim derslerinin kapsamının genişletilmesi (Ceylan, 2015; Erişkin ve diğ., 2012; Kuyumcu, 2011; Sadioğlu, 2011; Şahin, 2010), özel eğitim uzmanlarının desteğinin sağlanması (Bilen, 2007; Kuyumcu, 2011; Sadioğlu ve diğ., 2013; Üzümcü ve Nazıroğlu, 2016; Yönter, 2009), aile ve personel ile işbirliğinin sağlanması (Bilen, 2007; Eliçin ve Yıkılmış, 2015; Gök, 2013; Gündüz, 2015; Güven, 2009; Güzel, 2014; Nayır ve Karaman-Kepeneci, 2013; Özengi, 2009; Sadioğlu, 2011; Saraç ve Çolak, 2012; Şahin, 2010; Şekercioğlu, 2010; Üzümcü ve Nazıroğlu, 2016; Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016; Yönter, 2009), fiziksel ortamın iyileştirilmesi (Bilen, 2007; Gök, 2013; Güven, 2009; Özengi, 2009; Saraç ve Çolak, 2012; Sardohan, 2011; Şekercioğlu, 2010), sınıf mevcutlarının azaltılması (Güzel, 2014; Nayır ve Karaman-Kepeneci, 2013; Sadioğlu, 2011; Sardohan, 2011; Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016; Yönter, 2009), ailelerin bilgilendirilmesi (Ceylan, 2015; Gündüz, 2015; Kuyumcu, 2011; Nayır ve Karaman-Kepeneci, 2013; Sardohan, 2011; Şekercioğlu, 2010; Özengi, 2009), araç gereç temin edilmesi (Güzel, 2014; Saraç ve Çolak, 2012; Sardohan, 2011; Şekercioğlu, 2010), destek hizmetlerin sağlanması (Gündüz, 2015; Saraç ve Çolak, 2012), okullarda BEP birimlerinin kurulması (Güzel, 2014; Şekercioğlu, 2010), öğretim yöntemlerinde uyarlamalar yapılması (Gök,

2013; Kış, 2013; Tokta ve Avcıoğlu, 2012), okullara destek eğitim odalarının kurulması (Yönter, 2009), ders kitaplarında kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere yönelik metinlerin bulunması (Tokta ve Avcıoğlu, 2012), kaynaştırma uygulamalarının denetlenmesi (Yılmaz, 2015; Yılmaz ve Batu, 2016), destek eğitim odalarında derse girecek olan öğretmenlerin alan bilgisine sahip kişilerden oluşması (Kış, 2013) önerilmektedir.

Tutum. Bu alt temada eğitimcilerin, kaynaştırma uygulamalarına devam eden özel gereksinimli öğrencilere yönelik tutumları ile ilgili yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam 21 araştırma sınıflandırılmıştır. Kaynaştırma uygulamasına karşı olumlu tutum gösteren eğitimcilerin daha fazla olduğunu ileri süren araştırmalar (Cankaya, 2010; Cankaya ve Korkmaz, 2012; Kaya, 2016; Seçer, 2011; Uzun, 2009) olduğu gibi olumsuz tutum gösteren eğitimcilerin daha fazla olduğunu belirten araştırmalar (Demir ve Açar, 2011; Engin, Tösten, Kaya ve Köselioğlu, 2014; İlk, 2014; Sadioğlu, Batu ve Bilgin, 2012; Türk, 2011; Yatgın, Sevgi ve Uysal, 2015) olduğu da görülmektedir. Eğitimciler kaynaştırma uygulamasının normal gelişim gösteren öğrencilere olumlu örnek olduğunu (Cankaya, 2010; Cankaya ve Korkmaz, 2012; Demir ve Açar, 2011) ve sosyal uyum açısından önemli olduğunu (Kaya, 2016) düşünmektedirler. Olumsuz tutum sergileyen öğretmenler zaman sıkıntısının olduğunu (Demir ve Açar, 2011; Kaya, 2016) ve özel gereksinimli öğrencilerin seviyelerine inemediklerini (Demir ve Açar, 2011), sınıfların kalabalık olduğunu (Kaya, 2016) bildirmişlerdir. Öğretmenlere ilişkin demografik değişkenlerin kaynaştırmaya ilişkin tutumları üzerinde etkisi olup olmadığını ele alan çalışmalara göre ise cinsiyet ve medeni durumun (Engin ve diğ., 2014; Niyazibeyoğlu, 2015; Onur, 2009; Pamuk, 2016; Seçer, 2011; Soyyiğit, 2013; Yıldırım, 2014), kıdemin (Engin ve diğ., 2014; Niyazibeyoğlu, 2015; Onur, 2009; Pamuk, 2016; Seçer, 2011; Yıldırım, 2014), özel eğitim dersi almış olmanın (Engin ve diğ., 2014; Onur, 2009; Seçer, 2011; Soyyiğit, 2013) kaynaştırmaya yönelik tutum üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Öğretmenlerin cinsiyetleri ile kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumları arasında anlamlı farklılık olan araştırmalar da yer almaktadır (Engin ve diğ., 2014; Soyyiğit, 2013; Yılmaz, 2013). Eğitimci görüşlerine göre okul iklimi (çözülme, engellenme, moral, samimiyet, yüksekten bakma, yakından kontrol, işe dönüklük anlayış gösterme) ile kaynaştırma uygulaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır (Doğan, 2010; Karacaoğlu, 2008). Yapılan bir araştırmada özel gereksinimli öğrencilerin davranış problemleri olmasına rağmen öğretmenler öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına devam etmelerini desteklemişlerdir (Güner-Yıldız ve Melekoğlu, 2016). Başka bir araştırmada eğitimcilere kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarla ilgili verilen bir eğitimin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Türkoğlu, 2007). Yapılan başka bir araştırmada ise, öğretmenlerin değer algıları ne olursa olsun kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencileri yük olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır (Soyyiğit, 2013).

Yeterlilik. Bu alt temada kaynaştırma uygulamaları içerisinde görev alan eğitimcilerin yeterliliklerini ortaya koymayı amaçlayan araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam 28 araştırma sınıflandırılmıştır. Bu araştırmalardan üçünün eğitimcilerin sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerini (Akalm, 2015; Durğun, 2010; Güner, 2011), dokuzunun önceden aldıkları kaynaştırma uygulamasına ilişkin yeterliliklerini (Babaoğlu ve Yılmaz, 2010; Battal, 2007; Demir ve Açar, 2010; Demirezen ve Akhan, 2016; Eldeniz-Çetin ve Acay-Sözbir, 2016; Ertunç 2008; Gün-Şahin ve Gürbüz, 2016; Toy, 2015; Toy ve Duru, 2016) ve 16'sının kaynaştırma sınıfında yaptıkları öğretim etkinliklerine ilişkin yeterliliklerini (Akcan ve İlgar, 2016; Akcan, 2013; Aktaş ve Çiftçi-Tekinarslan, 2016; Avcılar, 2010; Boz, 2012; Çuhadar, 2006; Kaya, 2011; Koç, 2012; Kot, Sönmez, Yıkılmış ve Çiftçi-Tekinarslan, 2015; Nizamoglu, 2006; Önder, 2007; Özdemir, 2008; Sazak-Pınar, Sucuoğlu ve Çıkrıkçı-Demirtaşlı, 2013; Tas, 2011; Vural, 2008; Vural ve Yıkılmış, 2008) incelediği gözlenmiştir. Araştırmalar incelendiğinde sınıf yönetimiyle ilgili olarak, eğitimcilerin görüşlerine göre problemlerin öğrenci kaynaklı olduğu ve sosyal davranışsal problemlerin çok görüldüğü (Akalm, 2015), eğitimcinin yaşı ve kıdemi ile sınıf yönetimi arasında anlamlı bir farklılık olduğu, eğitimcinin medeni durumu, sınıf yönetimiyle ilgili aldıkları eğitimlerle ve öğrenci sayısı ile sınıf yönetimi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı (Durğun, 2010) ifade edilmiştir. Bir başka araştırmada ise kaynaştırma uygulamalarının devam ettiği okullarda çalışan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin bilgilerinin yaşları, mezun oldukları lisans bölümü ve mesleki kıdemleriyle ilişki içerisinde iken cinsiyet ile ilişkili olmadığı ortaya konmuştur (Güner, 2011). Eğitimcilerin önceden aldıkları kaynaştırma eğitimine ilişkin

yeterlilikleriyle ilgili olarak, bir araştırmada eğitimcilerin kendilerini yeterli gördükleri (Battal, 2007), eğitimcilerin kaynaştırma eğitimi dersi adı altında bir dersi lisans döneminde almadıkları (Babaoğlu ve Yılmaz, 2010; Demirezen ve Akhan, 2016), eğitimcilerin hizmet içi eğitim veya başka herhangi bir eğitim almadıkları ve kendilerini yeterli hissetmedikleri (Demir ve Açar, 2010; Eldeniz-Çetin ve Acay-Sözbir, 2016; Ertunç, 2008; Gün-Şahin ve Gürbüz, 2016) ve öz yeterlilik inançlarının alınan önceki eğitimlerle anlamlı farklılık göstermediği bulgulanmıştır (Toy, 2015; Toy ve Duru, 2016). Eğitimcilerin sundukları öğretim etkinliklerine ilişkin yeterliliklerine bakıldığında ise, kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin konuyu daha iyi anlaması için uyarlamalar yapmadıkları (Akcan ve İlgar, 2016; Önder, 2007; Vural, 2008; Vural ve Yıkılmış, 2008), aileler ve bu konudaki uzmanlardan yardım almadıkları (Akcan ve İlgar, 2016; Nizamoğlu, 2006), eğitim etkinliklerinde teknolojiyi kullanmadıkları (Akcan, 2013), eğitimcilerin kendilerini web üzerinden kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerle etkinlikler yapmakta yeterli hissetmedikleri ve güçlükler yaşadıkları (Kaya, 2011; Boz, 2012), bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlamadıkları (Çuhadar, 2006) ve kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin sınavını bireysel yapmadıkları ve ek süre vermedikleri (Akcan, 2013), bu sonuçların karşıtı nitelikte olan kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere göre uyarlamalar yaptıklarını (Aktaş ve Çiftçi-Tekinarslan, 2016), kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin işlevde bulunma düzeylerine göre öğretim etkinlikleri yaptıklarını, kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrenciler olumsuz davranış gösterdiğinde uygun yöntemler kullandıklarını (Avcılar, 2010), kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerle bireysel çalışmalar yaptıklarını ve kendilerine yakın oturttuklarını (Koç, 2012) belirten eğitimcilerin yer aldığı araştırmalar da göze çarpmaktadır.

Kaynaştırma öğrencilerinin görüşlerinin alındığı araştırmalar. Bu temada kaynaştırma öğrencilerinin, kaynaştırmaya uygulamasına yönelik görüşlerinin alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Kaynaştırma öğrencileri, kaynaştırma uygulamaları içerisinde yer alan normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli öğrencilerdir (Sucuoğlu ve Kargin, 2010). Dolayısıyla bu tema altında hem normal gelişim gösteren hem de özel gereksinimli öğrencilerle yapılan araştırmalara yer verilmiştir. Kaynaştırma öğrencilerinin görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar ele aldıkları konulara göre kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin "sorunları" ve "tutumları" olmak üzere iki alt tema altında incelenmiştir.

Sorunlar. Bu alt temada kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik sorunlarının incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam beş araştırma sınıflandırılmıştır. Kaynaştırma uygulamasına yönelik sorunların incelendiği dört araştırmada yetersizliğe sahip öğrencilerin sosyal açıdan (akran ilişkilerinde ve sosyal becerilerde yetersizlik) sıkıntı yaşadıkları bulgulansa da (Girli ve Atasoy, 2012; Gülerüz, 2009; Kabasakal, Girli, Okun, Çelik ve Vardarlı, 2008; Yekta, 2010) sosyal açıdan sorun yaşamadıklarını bildiren araştırma da bulunmaktadır (Kaya, 2007). Yetersizliğe sahip öğrenciler yaşadıkları sorunlarda şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (Gülerüz, 2009; Yekta, 2010). Yapılan bir araştırmada ise öğrenciler kendilerini dışlanmış hissetseler bile okulu sevdiğini ifade etmişlerdir (Girli ve Atasoy, 2012).

Tutum. Bu alt temada kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarının incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam yedi araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde, normal gelişim gösteren kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarının bazı araştırmalarda olumlu (Ozan-Bulduk, 2014) bazı araştırmalarda ise olumsuz yönde olduğu (Aryal ve diğ., 2015; Turhan, 2007) sonucuna ulaşılmıştır. Özel okullarda sınıflarında özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisi bulunmayan normal gelişim gösteren öğrencilerin tutum puanları sınıfında özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisi bulunan öğrencilere göre yüksek çıkmıştır (Çetrez-İşcan, Fazlıoğlu ve Parlak, 2015). Normal gelişim gösteren bireylerin kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarında anne ve babanın eğitim düzeyinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı (Aryal ve diğ., 2015; Çetrez-İşcan, Fazlıoğlu ve Parlak, 2015; Gümüş ve Tan, 2015; Ozan-Bulduk, 2014)) sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bir araştırmada normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisine tutumları olumlu iken yetersizliğe sahip öğrencilerin kendi özelliklerine uygun okullarda eğitim almaları gerektiğini ifade ettikleri ve yetersizliğe sahip öğrencilerin iş

istihdamı konusunda olumlu tutuma sahip oldukları bulgulanmıştır (Ozan-Bulduk, 2014). Bunun yanı sıra iki araştırmada da yetersizliğe sahip öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ve beden eğitimi dersine yönelik tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Polat, 2016; Topçu ve Katılmış, 2013).

Ailelerin görüşlerinin alındığı araştırmalar. Bu temada kaynaştırma uygulamaları içerisinde yer alan ailelerin görüşlerinin alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Ailelerin görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar ele aldıkları konulara göre ailelerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin "sorunları ve çözüm önerileri", "görüş ve beklentileri" olmak üzere iki alt tema altında incelenmiştir.

Sorunlar ve çözüm önerileri. Bu alt temada ailelerin kaynaştırma uygulamasına yönelik sorunlarının ve çözüm önerilerinin incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında bir araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırma incelendiğinde, aileler, öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklarıyla yeterince ilgilenmediğini, çocuklarının eğitim durumu hakkında bilgilendirilmediklerini, destek eğitimin yetersiz olduğunu, çocuklarının sınıf içi fiziksel şartlarının yetersiz olduğunu, normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere olumsuz yaklaştıklarını aynı zamanda normal gelişim gösteren öğrencilerin ailelerinin de hem özel gereksinimli öğrencilere hem de ailelerine olumsuz yaklaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunların çözümüne ilişkin olarak ise kaynaştırma uygulaması, yasal hakları ve özel gereksinimli çocukları konusunda bilgilendirilmek istediklerini, psikolojik desteğe ihtiyaç duyduklarını, devlet kurumları tarafından kendilerine sunulan desteklerin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir (İçyüz, 2016).

Görüş ve beklentiler. Bu alt temada ailelerin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüş ve beklentilerinin incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında iki araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde normal gelişim gösteren çocuğa sahip aileler kaynaştırma uygulamasına ilişkin bilgilendirildiklerinde kaynaştırma uygulamasına olumlu görüşler geliştirdiklerini (Tık-Yakar, 2015), özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerinin aileleri kaynaştırma uygulamasından memnun olduklarını ve çocuklarının sosyalleşmesi ile ek etkinliklerle desteklenmesi beklentisi içinde olduklarını (Yigen, 2008) ifade etmişlerdir.

Eğitmcilerin ve öğrencilerin görüşlerinin alındığı araştırmalar. Bu temada eğitimcilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Eğitimcilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar "sorunlar ve çözüm önerileri" ve "yeterlilik" olmak üzere iki alt tema altında incelenmiştir.

Sorunlar ve çözüm önerileri. Bu alt temada eğitimcilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik sorunlarının ve çözüm önerilerinin incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında bir araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırma incelendiğinde, eğitimcilerin bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla ilgili yeterli ön bilgiye sahip olmadıkları için etkili bir program hazırlayamadıkları, kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilere yeterli zaman ayıramadıkları ve özel gereksinimli öğrencilerin seviyesinde ders anlatamadıkları sonuçları ortaya çıkmışken kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin derslerde farklı bir yöntem ve teknik kullanılmadığını ve okulun fiziki ortamların kendilerine uygun olmadığını ifade ettikleri görülmektedir (Denizli, 2015). Bu sorunların çözümüne ilişkin olarak ise öğretmenler, kendilerine BEP eğitiminin yanı sıra yetersiz olduğu alanlarda eğitim verilmesi gerektiğini, sınıf mevcudunun azaltılması, destek eğitim hizmetlerinin artırılması, öğrencinin engel türüne göre yöntemlerin, araç-gereçlerin seçilmesi ve değerlendirilmelerinin yapılması gerektiğini ifade ettikleri, öğrencilerin ise derslerin somutlaştırılması, daha çok tekrar yapılması, sınıf alanının geniş olması, ön sıralarda oturtulmaları, öğretmenlerin kendilerine daha çok yardım etmesi, yapılan etkinliklerin düzeylerine uygun olması gerektiğini ifade ettikleri bulgulanmıştır.

Yeterlilik. Bu alt temada eğitimcilerin ve kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına yönelik yeterliliklerinin incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında bir araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırma incelendiğinde, eğitimcilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin bilgilerinin eksik olduğu ve kendilerini yeterli görmedikleri, kaynaştırma uygulamasına devam eden özel

gereksinimli öğrencilerin ise okullarını çok sevdiğini ancak matematikle ilgili konuları çok çabuk unuttukları ortaya konmuştur (Gün, 2013).

Ailelerin ve eğitimcilerin görüşlerinin alındığı araştırmalar. Bu temada ailelerin ve eğitimcilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Ailelerin ve eğitimcilerin görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar ele aldıkları konulara göre "sorunlar" ve "tutum" olmak üzere iki alt tema altında incelenmiştir.

Sorunlar. Bu alt temada ailelerin ve eğitimcilerin kaynaştırma uygulamasına yönelik sorunlarının incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında üç araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde; sorunlara ilişkin olarak eğitimciler kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin özellikleri ve kaynaştırma uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını (Güldü, 2010; Sanır, 2009), özel gereksinimli öğrencileri sınıflarında istemediklerini, kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencileri ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını (Sanır, 2009), BEP hazırlamada yetersiz olduklarını (Akdemir-Okta, 2008; Sanır, 2009;), ailelerle işbirliğinin yetersiz olduğunu, özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerinin problem davranış sergilediklerini (Güldü, 2010), RAM'lara gönderilen öğrenciler için okullarda bireysel gelişim raporu hazırlanmadığını, RAM'larda öğrenciler için eğitim programı hazırlanmadığını ve öğretmenlere destek hizmet sağlanmadığını (Akdemir-Okta, 2008) belirtmişlerdir. Sorunlara ilişkin aileler ise çocuklarının engel türleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını (Sanır, 2009), kaynaştırma uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını (Güldü, 2010; Sanır, 2009), verilen ev ödevlerinin çocuklarının düzeylerine uygun olmadığını (Sanır, 2009), okul içi destek hizmetlerin, eğitimcilerle işbirliğinin yetersiz olduğunu (Akdemir-Okta, 2008), çocuklarına yeterli vakti ayıramadıklarını (Güldü, 2010), çocuklarıyla ilgili öğretmenlerden şikâyet aldıklarını (Sanır, 2009) belirtmişlerdir.

Tutum. Bu alt temada ailelerin ve eğitimcilerin kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarının incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında bir araştırma sınıflandırılmıştır. Aile ve eğitimcilerin tutumlarıyla ilgili olarak yapılan çalışmada ailelerin tutumları olumlu düzeyde arttıkça çocuklarının temel akademik beceri düzeylerinin arttığı, olumluluk düzeyi azaldıkça çocuklarının bu beceri düzeylerinin azaldığı görülmektedir. Eğitimcilerin tutumlarına göre ise kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin temel akademik beceri düzeyleri arasında bir fark olmadığı belirtilmiştir (Kuğu, 2011).

Ailelerin, eğitimcilerin ve kaynaştırma öğrencilerinin görüşlerinin alındığı araştırmalar. Bu temada aile, öğrenci ve eğitimcilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin alındığı araştırmalara yer verilmiştir. Ailelerin, eğitimcilerin, kaynaştırma öğrencilerinin görüşleri ile ilgili yapılan araştırmalar ele aldıkları konulara göre ailelerin, eğitimcilerin, kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin "sorunları ve çözüm önerileri" ve "tutumları" olmak üzere iki alt tema altında incelenmiştir.

Sorun ve çözüm önerileri. Bu alt temada ailelerin, eğitimcilerin, kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik sorunlarının ve çözüm önerilerinin incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam iki araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisinin bulunduğu sınıfta derse giren eğitimcilerin objektif olmasının, özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisinin yaşayacağı sorunlarla yakından ilgilenmesinin gerekli olduğu, araç gereçlerin yetersiz olduğu ve bu eksikliğin giderilmesi gerektiği (Demir, 2015), okulun fiziksel imkânlarının yetersiz olduğu bunun için uyarlamalar ve düzenlemeler yapılmasının gerekli olduğu, eğitimcilerin özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisiyle ilgilenmeleri için yeterli zamana sahip olmadıkları (Demir, 2015; Hasanoğlu, 2013), özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisi ile akranları arasında kurulan iletişimin olumsuz şekillerde gerçekleştiği ve eğitimciler ile aileler arasında yeterli işbirliğinin kurulamadığı (Hasanoğlu, 2013) bulgulanmıştır.

Tutum. Bu alt temada ailelerin, eğitimcilerin, kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumlarının incelendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam bir araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırma incelendiğinde eğitimcilerin, kaynaştırma uygulamasına ilişkin olarak ne olumlu ne

de olumsuz bir tutuma sahipken, normal gelişim göstermekte olan kaynaştırma öğrencileri ile ailelerinin olumlu bir tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Ünal, 2010).

Kaynaştırma Öğrencilerinin Performans Düzeylerinin Betimlendiği Araştırmalar

Bu temada kaynaştırma uygulamasına devam eden özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve gelişimsel özelliklerine ilişkin mevcut performans düzeylerinin betimlendiği araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam 10 araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde, her birinin özel gereksinimli öğrencilerin farklı alanlardaki performans düzeylerini inceledikleri görülmektedir. Bu alanlar, sosyal uyum (Özdemir, 2016), okul yaşamı ve sosyal yaşam (Erol, 2012), iletişim (Baş-Yılmaz, 2009), sosyal beceriler (Sülün, 2012, Sülün ve Girli, 2016), öykü şemaları (Ayata-Baran, 2007), okuduğunu anlama, okuma hızı ve hataları (Kalkan, 2009; Kalkan ve Özmen, 2013), okuma ve anlama (Toros, 2011), çizgisel gelişim düzeyleridir (Çetinkaya, 2008). Araştırmalar incelendiğinde özel gereksinimli öğrencilerin yalnızlık, saldırganlık, sınıf içi gruba kendini ait hissetmeme gibi nedenlerle sosyal uyumlarının zayıf olduğu (Özdemir, 2016), akran ilişkileri iyi olan ve okula uyum sağlayan özel gereksinimli öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştiği (Erol, 2012), tenffüslerde normal akranlarıyla nesne, yiyecek, grup içi oyun, yardımlaşma, olumsuz davranışlar aracılığıyla iletişim kurmaya çalıştıkları, bu iletişim girişimlerinin çoğu zaman tek yönlü olduğu (Baş-Yılmaz, 2009), özel gereksinimli öğrencilerin devam ettiği kaynaştırma türünün (genel eğitim sınıfı, genel eğitim sınıfı ve destek eğitim odası, özel eğitim sınıfı) sosyal becerilerinde ve problem davranışlarında herhangi bir anlamlı farklılığa yol açmazken, özel eğitim sınıfına devam eden öğrencilerin akademik başarılarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu (Sülün, 2012, Sülün ve Girli, 2016) bulgulanmıştır. Bunun yanı sıra özel gereksinimli öğrencilerin öyküleyici metinlere ilişkin geliştirdikleri şemalarla basit ve orta düzey metinleri anlamalarına rağmen kendi sınıf düzeyindeki öyküleri anlayamadıkları (Ayata-Baran, 2007), kaynaştırma türünün (özel eğitim sınıfı, genel eğitim sınıfı) özel gereksinimli öğrencilerin okuma hızlarını, okuduğunu anlamalarını etkilemediği ancak genel eğitim sınıfındakilerin okuma hatalarının daha az ve metinden çıkarım yapma becerilerinin daha iyi olduğu (Kalkan, 2009; Kalkan ve Özmen, 2013), ailenin eğitime katılımının özel gereksinimli öğrencilerin okuma ve anlama becerilerini geliştirdiği (Toros, 2011), kaynaştırma türünün (özel eğitim sınıfı, genel eğitim sınıfı), sanatsal gelişim düzeylerini etkilediği ve genel eğitim sınıfındakilerin sanatsal gelişim düzeylerinin daha iyi olduğu (Çetinkaya, 2008) bulgulanmıştır.

Kaynaştırma Uygulamasına Yönelik Yapılan Diğer Araştırmalar

Bu temada görüşlerin alınmadığı gözlemler yoluyla verilerin elde edildiği ve diğer temalar ile ilişkilendirilmeyen araştırmalara yer verilmiştir. Bu başlık altında toplam altı araştırma sınıflandırılmıştır. Araştırmalar incelendiğinde; eğitimcilerin sınıflarda en fazla akademik davranış sergiledikleri, en sık gözlenen davranışlarının akademik konuşma ve dinleme olduğu; öğrencilerin de en fazla akademik davranışlar sergiledikleri ve en sık gözlenen davranışlarının dinleme ve ders dışı etkinliklerle uğraşma olduğu; özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisi olan ve olmayan öğrencilerin davranışları arasında anlamlı bir fark olmadığı (Akalin, 2007), eğitimcilerin sınıf yönetimi düzeylerine göre özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerinin davranışlarının değiştiği (Sucuoğlu, Akalin ve Sazak-Pınar, 2010), eğitimcilerin özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerine yeterince dikkat yöneltmedikleri, öğrencilerin derse katılımlarını sağlayacak davranışları çok az sergiledikleri, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan ailelerin çocuklarına daha fazla etkili stratejiler kullandıkları, önleyici sınıf yönetimi konusunda yetersiz bilgiye sahip oldukları (Güner-Yıldız ve Sazak-Pınar, 2012), zihinsel yetersizliği olan ve otizm tanılı olan kaynaştırma öğrencilerinin depresif özelliklerinin yüksek olduğu ama depresyon düzeyi ölçütünün karşılanmadığı (Girli, 2013), sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal davranışlarını genellikle onaylamadıkları, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal davranışlarına normal gelişim gösteren öğrencilere göre daha az dikkat ettikleri (Sazak-Pınar ve Güner-Yıldız, 2013), öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle akademik iletişiminin zayıf olduğu, özel gereksinimli öğrencilerin dersin yarısından fazla bir bölümünde dersle ilgilenmelerine rağmen öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerin bu davranışlarına yeterince ilgi göstermedikleri, özel gereksinimli öğrencileri ön sıralara aldıklarında öğrencilerin problem davranışlarında azalma, dersle ilgilenme davranışlarında

artma olduğu, öğretim programında uyarlama yaptıklarında ise öğrencilerin ders dışı etkinliklerle ilgilenmelerinin azaldığı, her iki uyarlamanın da öğretmenlerin öğrencilerle akademik iletişimi artırdığı bulgulanmıştır (Güner-Yıldız, 2015).

Tartışma

Bu araştırmada 2006-2016 yılları arasında ilkokullarda ve ortaokullarda Türkiye'de yapılan kaynaştırma uygulamaları ile ilgili araştırmaların tematik olarak gözden geçirilmesi amaçlanmıştır. Belirlenen ölçütlere göre bu yıllar arasındaki araştırmalar değerlendirildiğinde 78 yüksek lisans tezi, 9 doktora tezi ve 55 makale olmak üzere toplam 142 araştırmaya ulaşılmıştır. Araştırmalar tematik olarak incelendiğinde dört ana temaya ulaşılmıştır. Bu temalar; (a) kaynaştırma uygulamasını iyileştirmeye yönelik yapılan araştırmalar, (b) kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerin alındığı araştırmalar, (c) kaynaştırma öğrencilerinin performans düzeylerinin betimlendiği araştırmalar ve (d) kaynaştırma uygulamalarına yönelik yapılan diğer araştırmalardır. Bu çalışma kapsamına alınan araştırmalar bu dört ana tema altında değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeye göre, kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerin alındığı araştırmalarda genel olarak ailelerin, eğitimcilerin, özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin çeşitli sorunları olduğu ve eğitimcilerin yeterliliklerinin sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bu sorunlar ve yeterlilikler ile ilgili (a) eğitimciler; aile ve diğer personellerle iş birliğinde, BEP geliştirmede, öğretim ve sınıf yönetimi uyarlamalarında, zaman yönetiminde yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, fiziki olanaklarda (araç-gereç, teknoloji vb.) eksikliklerin olduğunu, okullarda özel eğitim uzmanının olmadığını ve özel eğitim ile kaynaştırma uygulaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, (b) aileler; ölçme ve değerlendirmenin eğitimciler tarafından bireyselleştirilmediğini, destek eğitim hizmetlerinin yeterli olmadığını ve özel gereksinimli öğrencilerin yeterince sosyalleşemediğini, (c) özel gereksinimli/normal gelişim gösteren öğrenciler; özel gereksinimli öğrencilerin sosyal iletişimlerin zayıf olduğunu ve fiziksel istismara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Araştırma sonuçları Sucuoğlu (2004) ve Eripek (2004)'in derleme çalışmalarının sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Bu çalışmalarda da öğretmenlerin, öğrencilerin, ailelerin kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı; destek eğitim hizmetlerinin, eğitsel ve fiziksel düzenlemelerin yetersiz olduğu; özel gereksinimli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranları tarafından kabul edilmedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca Metin (2013), okul öncesinde kaynaştırma uygulamalarına ilişkin araştırmaları gözden geçirdiği çalışmasında benzer sonuçlara ulaşmıştır. Kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerin alındığı araştırmalarda bu sorunlara ve eğitimcilerin yeterliliklerine ilişkin; eğitimcilere hizmet içi eğitim verilmesi, lisans eğitiminde kaynaştırma ve özel eğitim derslerinin niteliğinin iyileştirilmesi, aile ve personel arasında iş birliği sağlanması, fiziksel olanakların iyileştirilmesi, ailelerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilendirilmesi gerektiği önerilmiştir. Bunun yanı sıra görüşlere ilişkin yapılan araştırmaların eğitimcilerin, ailelerin, özel gereksinimli/normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamalarına tutumlarına ilişkin araştırmalar olduğu belirlenmiştir.

Eğitimcilerin, ailelerin, özel gereksinimli/normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına genellikle olumlu veya olumsuz tutum gösterdiklerine ilişkin bulguların elde edildiği araştırma sayıları birbirine yakın olmasına rağmen araştırma sonuçlarında olumsuz tutumların daha fazla olduğu ve aile katılımı, aile ile eğitimci iş birliği, özel gereksinimli öğrencilerin sosyal uyumu arttıkça tutumların olumlu yönde artış gösterdiği, aynı zamanda olumlu tutumların özel gereksinimli öğrencilerin akademik başarılarını, sosyal gelişimlerini geliştirdiği belirlenmiştir. Sucuoğlu (2004) yaptığı çalışmada eğitimcilerin kaynaştırma uygulamasına yönelik olumsuz tutuma sahip olduğunu, Diken ve Batu (2015) ise kaynaştırmayla ilgili yapılan çalışmaları değerlendirdiklerinde, görüşü alınan kişilerin genellikle kaynaştırma uygulamasına olumlu baktıklarını ifade etmişlerdir.

Kaynaştırma uygulamasını iyileştirmeye yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında; destek odada verilen eğitimin özel gereksinimli öğrencilerin akademik gelişiminde etkili olduğu, sosyal öğretim programlarının özel gereksinimli öğrencilerin sosyal gelişimlerini ve sosyal uyumlarını arttırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Bunun yanı

sıra ailelere verilen eğitime; özel gereksinimli öğrencilerin çalışma davranışlarını arttırdığı, öğretmenlere verilen eğitimin ise, öğretmenlerin bilgi düzeylerinde artış sağlamasına rağmen sınıf yönetimine etki etmediği, branş derslerinde kullanılacak çeşitli eğitim programlarının özel gereksinimli öğrencilerin derse katılım düzeyini arttırdığı belirtilmiştir. Sucuoğlu (2004) ve Eripek (2004), destek eğitim hizmetleriyle ilgili yapılan araştırmaların sınırlı sayıda olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu çalışmada ise destek eğitim hizmetleriyle ilgili birçok araştırmanın yapıldığı ve yapılan araştırmaların genellikle destek eğitim odasında verilen eğitime yoğunlaştığı sonucuna ulaşılmıştır (Akay, 2011, 2015, 2016; Akay, Uzuner ve Girgin, 2014; Ünal, 2008; Ünay, 2012, 2015).

Özel gereksinimli öğrencilerle ilgili ortaya çıkan sorunlara bakıldığında öğretmenlerin problem davranışlarla baş etmekte güçlük çektiği ve öğrencilerin sosyal davranışlarının ve sosyal kabulünün zayıf olduğu görülmektedir. Bu sorunların giderilmesi için iyileştirme çalışmalarında geliştirilen sosyal öğretim programları, öğretmenlerin sınıf yönetimine ilişkin hazırlanan çeşitli öğretim programları kullanılabilir. Bunun yanı sıra en büyük sorunlardan birinin de fiziksel olanaklar olduğu göz önüne alındığında, özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma ortamlarında fiziksel olanaklarını iyileştirmek için yapılan araştırmadaki çözüm önerileri kullanılabilir (Ulusoy, 2006).

Kaynaştırma öğrencilerinin performans düzeylerinin betimlendiği araştırmalar gözden geçirildiğinde özel gereksinimli öğrencilerin sosyal uyumlarının ve sosyal davranışlarının yetersiz olduğu, akranları ile iletişim kurmakta zorlandıkları, okuma-yazma gibi akademik becerilerde zayıf oldukları sonucuna ulaşılmış olup bu eksikliklerin giderilmesi için genel eğitim sınıfında eğitim almanın özel eğitim sınıfında eğitim almaya göre herhangi bir üstünlük taşımadığı göz önünde bulundurulduğunda iyileştirme araştırmalarında etkili olduğu ifade edilen destek oda eğitimi ve sosyal öğretim programları kullanılabilir. Kaynaştırma uygulamalarının başarılı olabilmesi için Eripek (2004), okullarda gerekli düzenlemeler yapılarak deneme programlarının (etkili kaynaştırma uygulamaları ya da modelleri geliştirmek için bilimsel araştırmalarla desteklenen programlar) uygulanmasının, Batu (2000) ise destek eğitim hizmetlerinin uygulanmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir.

Kaynaştırma uygulamasına yönelik diğer araştırmalara bakıldığında ise, özel gereksinimli bireylerin depresif özelliklerinin yüksek olduğu, derslere katılım düzeylerinin az olduğu ve ders dışı etkinliklerle uğraştıkları, öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilerle iletişiminin zayıf olduğu ve onların akademik ve sosyal davranışlarına çok ilgi göstermedikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Türkiye’de yasal olarak 1983’ten beri kaynaştırma uygulamalarının gerçekleştirildiği göz önünde bulundurulduğunda, kaynaştırma uygulamasına yönelik tutumların önemli ölçüde olumlu anlamda gelişmemiş olması dikkat çekmektedir. Bu çalışmada; ailelerin ve öğretmenlerin; kaynaştırma uygulamasına yönelik bilgilendirilmesinin, özel gereksinimli öğrencilerin eğitimine ilişkin yetkinliklerinin artırılmasının, ailelerin; kaynaştırma uygulamalarına katılımının artırılmasının olumlu tutumların geliştirilmesinde etkili olduğu ifade edilmiştir. Diken ve Batu (2015), yapılan bilgilendirme çalışmaları ile öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları ve özel gereksinimli öğrencilere ilişkin görüşlerinin olumlu yönde değiştiğini ifade etmişlerdir. Bu araştırma bulgularından yola çıkarak olumlu tutumların geliştirilmesine yönelik kapsamlı etkinlikler geliştirilmesi önerilebilir.

Tüm araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde var olan durumu belirlemeye yönelik çok sayıda araştırma yapılmasına rağmen belirlenen sorunları iyileştirmeye yönelik az sayıda araştırmanın olduğu görülmektedir. Betimsel araştırmalarda kaynaştırma uygulamalarına ve bu uygulamaları etkileyen bireylere yönelik birçok sorun belirlenmiştir. Sucuoğlu (2004) çalışmasında da benzer bulgulara ulaşılmıştır. İleride, bu sorunların giderilmesine yönelik önceki iyileştirme araştırmaları da göz önünde bulundurularak yeni araştırmalar planlanması önerilebilir.

Kaynaklar

- Akalın, S. (2007). *İlköğretim birinci kademedeki sınıf öğretmenleri ile kaynaştırma öğrencisi olan ve olmayan öğrencilerin sınıf içi davranışlarının incelenmesi [An investigation of the behaviors of the teachers and the students with and without disabilities in inclusive classrooms]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 234603)
- Akalın, S. (2012). *Bilgilendirme ve performans geribildirimine dayalı sınıf yönetimi müdahale programının kaynaştırma sınıflarındaki öğretmen-öğrenci çifti çıktıları üzerindeki etkileri [Effects of a classroom management intervention based on teacher training and performance feedback on outcomes of teacher-student dyads in inclusive classrooms]* (Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 320116)
- Akalın, S. (2015). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ve gereksinimleri [Opinions and needs of mainstream classroom teachers about classroom management]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi [Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education]*, 16(3), 215-234.
- Akay, E. (2011). *Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli ilköğretim öğrencilerine sunulan destek eğitim odası sürecinin incelenmesi [An examination of the process of the resource room application designed for the mainstreamed primary school aged hearing impaired students]* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Published master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 298173)
- Akay, E. (2015). Kaynaştırma ortamındaki işitme engelli öğrencilere destek eğitim odasında uygulanan Türkçe etkinliklerinin incelenmesi [Investigation affordances of resource room activities for mainstreamed hearing-impaired primary school students' Turkish language classes]. *Journal of Education and Special Education Technology*, 1(1), 1-14.
- Akay, E. (2016). *Kaynaştırma ortamında eğitim alan işitme engelli öğrencilere destek özel eğitim hizmeti sunan eğitimciye yönelik mentörlük sürecinin incelenmesi [An investigation of the mentorship process for educators who provide special education support services for hearing-impaired students in inclusive education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 425505).
- Akay, E., Uzuner, Y., & Girgin, Ü. (2014). Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen destek eğitim odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm gayretleri [The problems and solution efforts of the resource room application designed for the mainstreamed primary school aged hearing impaired students]. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi [Journal of Qualitative Research in Education]*, 2(2), 43-68.
- Akcan, E. (2013). *Genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma öğrencileri için milli eğitim bakanlığı tarafından belirlenen eğitim-öğretim etkinliklerinin uygulanma düzeyinin araştırılması [An investigation of level of implementation of education activities determined by ministry of education for inclusive students in general classrooms]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, İstanbul University, Institute of Social

- Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 340406)
- Akcan, E., & İlgar, L. (2016). Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma konusundaki yeterliliklerinin araştırılması [Investigating the adequacy of inclusive classroom teachers about inclusion]. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi [Journal of the Hasan Ali Yucel Faculty of Education]*, 25(2), 27-39.
- Akdemir-Okta, D. (2008). *Kaynaştırma sınıflarına devam eden işitme engeli olan öğrencilere ve sınıf öğretmenlerine sağlanan özel eğitim hizmetlerin belirlenmesi [Determining special education services provided to hearing impaired students attending mainstream classes and their teachers]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 220921)
- Akın, E. (2015). Türkçe öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerinin eğitiminde çoklu ortam araçlarından faydalanmaya yönelik görüşlerinin incelenmesi [Turkish teachers take advantage of multimedia tools for mainstreaming an investigation of students' education]. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi [Journal of Research in Education of Teaching]*, 4(4), 384-393.
- Aktaş, B., & Çifci-Tekinarslan, İ. (2016). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik yaptıkları öğretim uyarlamalarının belirlenmesi [Determination of teaching adaptations of music teachers for mainstreaming students]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant Izzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 16(Ipekyolu Special Number), 2165-2179.
- Amirhandeh, H. E. (2011). *Kaynaştırma sınıflarında beden eğitimi derslerinde zihinsel yetersizlikleri olan öğrencilerle çalışan sınıf öğretmenlerine yönelik rehber kitap hazırlama [Development of a guide book for elementary school teachers in inclusionary physical education for students with mental retardation]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Ankara University, Institute of Health Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 303191)
- Avcılar, D. (2010). *Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki kendi yeterliliklerine ilişkin görüşleri [The competencies of science and technology teachers in integration practices]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Abant Izzet Baysal University, Institute of Social Sciences, Bolu, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 263529)
- Ayata-Baran, N. (2007). *Kaynaştırmaya devam eden işitme engelli öğrencilerin öykü şemalarının değerlendirilmesi [The evaluation of the story schemas by the hearing impaired mainstream students]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 205771)
- Ayral, M., Özcan, Ş., Can, R., Ünlü, A., Bedel, H., Şengün, G., Demirhan, Ş., & Çağlar, K. (2015). Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere bakışını etkileyen etkenler [The factors that affect the views of normally developing students on mainstream students]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant Izzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 15(Special Number), 218-230.
- Babaoğlu, E. & Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri [Competency of classroom teachers in the inclusive education]. *Kastamonu Eğitim Dergisi [Kastamonu Education Journal]*, 18(2), 345-354.

- Bakkaloğlu, H., Yılmaz, B., Altun Könez, N., Yalçın, G., Taşlıbeyaz, H. F., & Acungil, A. T. (2016, November). *Türkiye'de okul öncesi kaynaştırma konusunda yapılan araştırmalar bize ne söylüyor? [What do the research studies about inclusive preschools in Turkey tell us?]*. Paper presented at 26th National Special Education Congress, Anadolu University Department of Special Education, Eskisehir, Turkey.
- Baş-Yılmaz G. (2009). *Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan bir öğrencinin teneffüs saatlerinde akranları ile olan iletişim davranışları (kaynaştırma ortamında birr uygulama) [Communication behaviors of a student with attention deficit and hyperactivity disorder with his peers during break hours (an implementation in an inclusion setting)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskisehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 235242)
- Battal, İ. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerinin değerlendirilmesi (Uşak ili örneği) [The evaluation of the sufficiency of the class and branch teachers on fusion education (Sample of Uşak city)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Afyonkarahisar, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 205961)
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri [Inclusion, Support Services and Inclusion Preparation Activities]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi [Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education]*, 2(4).
- Batu, S., & Kırcaali-İftar, G. (2011). *Kaynaştırma [Inclusion]*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Bayazıt, B., Meriç, B., Aydın, M., & Seyrek, E. (2007). Eğitilebilir zihinsel engelli çocuklarda eğlenceli atletizm antrenman programının psikomotor özelliklere etkisi [The effect of psychomotor features of the entertaining fun athletics training programme on mentally retarded children who can be trained]. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi [Journal of Physical Education and Sport Sciences]*, 4, 173-76.
- Bilen E. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlarla ilgili görüşleri ve çözüm önerileri [Primary school teacher's opinions about the problems they are facing during the integration activities and their solution proposals]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Dokuz Eylül University, Institute of Educational Sciences, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 211466)
- Boz, K. (2012). Web üzerinden erişilebilir kaynaştırma öğrencilerine yönelik etkinliklerin sınıf öğretmenleri tarafından kullanılma durumu [The use accessible activities via web for inclusion pupils by primary school teachers]. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama [Educational Tecnology Theory and Practice]*, 2(2), 93-114.
- Cankaya, Ö. (2010). *İlköğretim 1. kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi [Assesment of inclusive education applications in 1 st grade primary education from teachers point of view]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye) [Published master's thesis, Selcuk University, Institute of Educational Sciences, Konya, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 264358)
- Cankaya, Ö., & Korkmaz, İ. (2012). İlköğretim 1. kademedeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi [The evaluation of elementary Teachers' perceptions

- about implementation of inclusive education]. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi [Ahi Evran University Kırşehir Journal of Faculty of Education]*, 13(1), 1-16.
- Ceylan, F. (2015). *Kaynaştırma öğrencilerinin sergilediği problem davranışlara yönelik sınıf öğretmenlerinin uyguladıkları önleme ve müdahale stratejileri [Determining the prevention and intervention strategies carried out by primary school teachers intended for the problem behaviors encountered on inclusive students]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Abant İzzet Baysal University, Institute of Educational Sciences, Bolu, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 384703)
- Creswell, J. W. (2013). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative*. New Jersey: Upper Saddle River.
- Çetinkaya, P. (2008). *Kaynaştırma ve özel alt sınıfa devam eden eğitebilir zihinsel engelli çocukların çizgisel gelişim düzeylerinin incelenmesi [Examining the artistic development level of educable mentally retarded children in integrated and subclasses]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Institute of Educational Sciences, Gazi University, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 219664)
- Çetrez-İşcan, G., Fazlıoğlu, Y., & Parlak, C. (2015). İlkokula devam eden normal gelişim gösteren çocukların yetersizliği olan akranlarına yönelik tutumlarının incelenmesi [The attitudes of typically developing primary school students' towards their retarded peers]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, [Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 15(Special Number), 128-138.
- Çevik, M., & Çevik, Ö., (2016). Fen bilimleri dersinde proje tabanlı öğrenme yaklaşımının ilkökulda öğrenim görmekte olan hafif düzeyde zihinsel engelle sahip öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi [Effects of the project-based learning approaches on academic achievement and attitude of students studying at primary school with mild mental retardation in sciences course]. *Education Sciences*, 11(1), 36-48.
- Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim okulu 1-5. sınıflarda kaynaştırma eğitimine tabi olan öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili olarak sınıf öğretmenleri ve yöneticilerinin görüşlerinin belirlenmesi [Determining the views of the form masters and the principals concerning the preparation, implementation, monitoring and evaluation of the IEP for the students that are subject to coalescence education in classes 1-5 of elementary education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Karaelmas University, Institute of Social Sciences, Zonguldak, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 187138)
- Çulhaoğlu-İmrak, H. (2009). *Okul öncesi dönemde kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumları ile kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda akran ilişkilerinin incelenmesi [Teachers' and parents' attitudes toward inclusion in preschool period and investigation of peer relationship in inclusion classrooms]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Çukurova University, Institute of Social Sciences, Adana, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 230596)
- Demir, C. (2015). *Kaynaştırma eğitiminin uygulanmasında karşılaşılan sorunların değerlendirilmesine yönelik nitel bir çalışma [A qualitative study on evaluation of the problems encountered in implementation of mainstream education]* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Zirve University, Institute of Social

- Sciences, Gaziantep, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 394701)
- Demir, M. K., & Açar S. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin düşünceleri [The study of classroom teachers' perspectives towards inclusive education]. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi [Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty]*, 30(3), 749-770.
- Demir, M. K., & Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri [Experienced classroom teachers' opinions on inclusive education]. *Kastamonu Eğitim Dergisi [Kastamonu Education Journal]*, 19(3), 719-732.
- Demirci, P. T., Çınar, İ., & Demirci, N. (2014). Sınıf öğretmenlerinin özel eğitime gereksinim duyan öğrencilerde beden eğitimi ders programından ve kaynaştırma eğitiminden kaynaklanan sorunlarının incelenmesi [Studying the problems of primary school teachers derived from inclusive education and physical education programme of the students in need of special education]. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi [International Journal of Turkish Education Sciences]*, 2(2), 136-150.
- Demirezen, S., & Akhan, N. E. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşleri [The opinions of the social studies teachers on inclusion practices]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 16(USBES Special Number II), 1206-1223.
- Denizli, H. (2015). *Fen bilimleri dersi öğretmenlerinin ve fen bilimleri dersini alan kaynaştırma öğrencilerinin kaynaştırma eğitimi uygulamaları sürecine ilişkin görüş ve önerileri [Opinions and suggestions of science teachers and the inclusive students taking the course of science on the process of inclusion practices]* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Giresun Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Giresun, Türkiye) [Published master's thesis, Giresun University, Institute of Natural Sciences, Giresun, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 415746)
- Denizli, H., & Uzoğlu, M. (2016). Fen bilimleri dersi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi [Determination of views of science teachers on the process of inclusive practices]. *Türk Fen Eğitimi Dergisi [Journal of Turkish Science Education]*, 13(1), 3-37.
- Diken, İ. H., & Batu, S. (2015). Kaynaştırmaya giriş [Introduction to inclusion]. In İ. H. Diken (Ed.), *İlköğretimde kaynaştırma [Inclusion in elementary schools]* (pp. 2-23). Ankara: Pegem Akademi [Ankara, Turkey: Pegem Academy].
- Doğan, M. K. (2010). *İlköğretim okullarında görev yapmakta olan sınıf ve branş öğretmenlerinin okul iklimi algıları ile kaynaştırmaya ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Survey on the relation between class and branch teachers in primary school teachers' perception of school climate and their attitude to student mainstreaming]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Trakya University, Institute of Social Sciences, Edirne, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 308913)
- Durğun, B. (2010). *Sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin, sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Sancaktepe ilçesi örneği) [Depending on various variables, examining classroom management skills of teachers who have students that need special training (an example of Sancaktepe district)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Yeditepe University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 262382).

- Eldeniz-Çetin, M., & Acay-Sözbir, S. (2016). Müzik öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilerinin belirlenmesi [Determination the knowledge levels of music teachers working at mainstream schools]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 16(İpekyolu Special Number), 2221-2238.
- Eliçin, Ö., & Yıkımsı, A. (2015). Otizmi olan öğrencilere okuma-yazma öğretme konusunda sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri [Elementary school teachers' opinions and suggestions about teaching literacy to autistic children]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 15(Special Number), 231-242.
- Engin, A. O., Tösten, R., Kaya, M. D., & Köselioğlu, Y. S. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasıyla ilgili tutum ve görüşlerinin değerlendirilmesi (Kars ili örneği) [The evaluation of manners and point of views related to mainstreaming education having responsibilities of students who are in needs of special education for primary education (example of Kars)]. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi [Kafkas University Journal of Institute of Social Sciences]*, 13(1), 27-44. doi: 10.9775
- Eripek, S. (2004). Türkiye'de zihin engelli çocukların kaynaştırılmalarına ilişkin olarak yapılan araştırmaların gözden geçirilmesi [A review of researches concerning the integration of mental retarded children in Turkey]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi [Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education]*, 5(2), 25-32.
- Erişkin, A., Kırac, S., & Ertuğrul, Y. (2012). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi [Assesment of inclusion practices by general education teachers]. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi [Journal of Education and Social Sciences]*, 41(193), 200-213.
- Erol İ. (2012). *Engellerin ötesinde: kaynaştırma öğrencilerinin okul ve sosyal yaşamlarının etnografik analizi [Beyond the disabilities: Ethnographic analysis of social and school life of mainstreamed students]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Canakkale Onsekiz Mart University, Institute of Educational Sciences, Çanakkale, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 345853)
- Ertunç, E. N. (2008). *Kaynaştırma eğitimi uygulanan ilköğretim ikinci kademedeki görev alan beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgi düzeylerinin ve sınıflarındaki engelli öğrencilere bakış açılarının değerlendirilmesi (Adana ili örneği) [The evaluation of inclusive secondary school physical education teachers knowledge on inclusive education, their opinion about disabled students in their classrooms (example of Adana)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 214831)
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. (2012). *Educational research: Competencies for analysis and application* (10th ed.). New Jersey: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Girli, A. (2013). Zihinsel yetersiz veya otizm tanımlı kaynaştırma öğrencilerin depresif özelliklerinin incelenmesi [Examining depressive features of inclusion students with mental retardation or autism]. *Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi [Journal of Education and Social Sciences]*, 42(198), 60-72.
- Girli, A., & Atasoy, S. (2012). Kaynaştırmaya yerleştirilen zihin yetersizliği veya otistik özellikleri olan öğrencilerin okul yaşantıları ve akranlarıyla ilişkilerine ilişkin görüşleri [The views of students with intellectual disabilities or autism regarding their school experience and their peers in inclusion]. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi [The Journal of Buca Faculty of Education]*, 32, 16-30.

- Gök R. (2013). *Kaynaştırma eğitimi öğrencisi bulunan ilkokul sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yöntemleri [The problems that primary school teachers who have also students with special needs in their classroom, experience in classroom management and the strategies they use to overcome them]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Akdeniz University, Institute of Educational Sciences, Antalya, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 321934)
- Güldü, B. (2010). *Sivas ili örneği'nde kaynaştırma eğitimi [Case study of inclusion in Sivas province]* (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Cumhuriyet University, Institute of Social Sciences, Sivas, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 263625)
- Güleryüz, Ş. O. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden engelli öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların değerlendirilmesi [Evaluation of disabled students who are in inclusive education and their problems which are faced with their pers]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Selçuk University, Institute of Social Sciences, Konya, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 234978)
- Gümü, M., & Tan, Ç. (2015). İlkokul ve ortaokul çağında kaynaştırma eğitimi gören öğrencilere karşı normal gelişim gösteren öğrencilerin tutumlarının incelenmesi [An investigation of primary and middle school students' attitude toward inclusive student]. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi [Siirt University Journal of Social Sciences Institute]*, 3, 79-94.
- Gün, Z. (2013). *Ülkemizde kaynaştırma eğitiminin matematik eğitiminde yeri ve önemi [The role and importance of inclusive education in mathematics education of our country]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Institute of Educational Sciences, Fırat University, Elazığ, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 333861)
- Gündüz, A. (2015). *Özel ve devlet ilkokullarındaki birinci sınıf kaynaştırma öğrencilerinin akademik başarılarına ilişkin öğretmen görüşleri [Teacher opinions on academic successes of the first grade mainstreamed students in the private and state primary schools]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Canakkale Onsekiz Mart University, Institute of Educational Sciences, Canakkale, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 421953)
- Güner, N. (2010). *Kaynaştırma uygulamaları yapılan sınıflarda çalışan öğretmenlerinin sınıf yönetimi bilgi düzeylerini ile önleyici sınıf yönetimi eğitim programının öğretmenlerin sınıf yönetimlerine etkisinin incelenmesi [The analysis the level of knowledge on classroom management and the effectiveness of proactive classroom management training program on classroom management of the inclusive classroom teachers]* (Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 309496)
- Güner, N. (2011). Kaynaştırma sınıflarında çalışan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi bilgi düzeylerinin incelenmesi [Examining the level of classroom management knowledge of teachers in inclusive classrooms. *Kastamonu Eğitim Dergisi [Kastamonu Education Journal]*, 19(3), 691-708.
- Güner-Yıldız, N., & Sazak-Pınar, E. (2012). Kaynaştırma sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilere yöneltilen öğretmen davranışlarının incelenmesi [Examining teachers' behavior related to students with special needs in inclusive classrooms]. *International Online Journal of Educational Sciences*, 4(2), 475-488.

- Güner-Yıldız (2015). Teacher and student behaviors in inclusive classrooms. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri [Educational Sciences: Theory and Practice]*, 15(1), 177-184.
- Güner-Yıldız, N., & Melekoğlu, M. A. (2016). Kaynaştırma sınıflarındaki öğrencilerin derse katılım ve problem davranışlarının incelenmesi [Investigating the academic engagement and problem behaviors of students in inclusive classrooms]. *Kesit Akademi Dergisi [The Journal of Kesit Academy]*, 2(3), 42-56.
- Gün-Şahin, Z., & Gürbüz, R. (2016). Kaynaştırma öğrencilerini eğiten ortaokul öğretmenlerinin yeterlikleri üzerine [On the proficiency of secondary teachers educating inclusive students']. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi [Adıyaman University Journal of Educational Sciences]*, 6(1), 138-160.
- Gürgür, H., & Uzuner, Y. (2010). Kaynaştırma sınıfında iş birliği ile öğretim uygulamalarına bakışın fenomenolojik analizi [A phenomenological analysis of the views on co-teaching applications in the inclusion classroom]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri [Educational Sciences: Theory and Practice]*, 5(2), 15-27.
- Güven, D. (2009). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamalarına katılan zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri [Educators' opinions about evaluation of success of student with intellectual disabilities included in primary education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 241757)
- Güven, E. (2011). *Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflarda işbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi üzerindeki etkileri [The effects of cooperative learning on music teaching in inclusive classrooms]* (Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 279776)
- Güzel, N. (2014). *Kaynaştırma öğrencisi olan ilköğretim öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yaşadıkları sorunlar (Beykoz ilçesi örneği) [Problems the classroom teachers who have mainstreamed students in their classes face]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Yeditepe University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 355918)
- Hasanoğlu, G. (2013). *Birleştirilmiş sınıflardaki kaynaştırma eğitiminde yaşanan sorunlara ilişkin görüşler [The opinions on the problems of inclusive education in multigrade classes]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Osmangazi University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 344308)
- Herdman, E. A. (2006). Derleme makale yazımında, konferans ve bildiri sunumu hazırlamada pratik bilgiler [Guidelines for conducting a literature review and presenting conference papers]. (Z. Dörtbudak, Çev.). *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi [Journal of Education and Research in Nursing]*, 3(1), 2-4.
- Heward, W. (2013). *Exceptional children an introduction to special education* (10th ed.). USA: Pearson.
- İçyüz, R. (2016). *İşitme kayıplı çocuğu kaynaştırmaya devam eden ebeveynlerin sorunlarının ve gereksinimlerinin belirlenmesi [Problems and needs of the parents of children with hearing loss attending inclusive education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 438262)

- İlk, G. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin ve deneyimlerinin incelenmesi [Examination of the view points and experiences of social studies teachers related to the implementation of inclusion]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, İstanbul University, Institute of Educational Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 381945).
- Kabasakal, Z., Girli, A., Okun, B., Çelik, N., & Vardarlı, G. (2008). Kaynaştırma öğrencileri, akran ilişkileri ve akran istismarı [Disabled students, coequal relations and their abuse]. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi [Dokuz Eylul University The Journal of Buca Faculty of Education]*, 23, 139-176.
- Kalkan, S. (2009). *Özel eğitim sınıfları ile birlikte eğitim ortamlarına devam eden zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin okuduğunu anlama, okuma hızları ve okuma hatası performanslarının karşılaştırılması (Çorum İli Örneği) [Comparison of reading comprehension, reading rate and reading miscue performances of students with mental retardation attending to special education classrooms and inclusive education classrooms (the sample of Corum province)]* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Published master's thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 235605)
- Kalkan, S., & Özmen, R.E. (2013). Özel eğitim sınıfları ile birlikte eğitim ortamlarına devam eden zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilerin okuduğunu anlama, okuma hızları ve okuma hatası performanslarının karşılaştırılması (Çorum İli Örneği) [A comparison of reading comprehension, reading rate and reading error performances of students with mental retardation attending to special education classrooms and inclusive education classrooms (the sample of Corum province)]. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(1), 174-187.
- Karacaoğlu, İ. (2008). *İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin okul iklimi algıları ile kaynaştırmaya ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Survey on the relation between primary school teachers' perception of school climate and their attitude to student mainstreaming]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Yeditepe University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 219595)
- Kaya, A. (2016). *Türkçe öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve özel gereksinimli öğrencilere ilişkin görüşleri [Turkish teachers' thoughts about inclusive education and their evaluations related to students having special needs]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 429446)
- Kaya, G. G. (2007). *Zekâ engelli kaynaştırma öğrencilerinin normal öğrenciler üzerindeki etkilerinin saptanması (Kocaeli- Merkez ilköğretim okulları örneği) [Determination of the mentally disordered integration student's effects toward regular students (a case study in schools of Kocaeli)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Türkiye) [Unpublished master's thesis, Beykent University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 214416)
- Kaya, K. (2011). *Web üzerinden erişilebilir kaynaştırma öğrencilerine yönelik etkinliklerin sınıf öğretmenleri tarafından kullanılma durumu [The primary school teachers' use state of the activities accessed through web for inclusive students]* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Published master's thesis, Gazi University, Institute of Educational

- Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 290553)
- Kayılı, G., Koçyiğit, S., Doğru, S. S. Y., & Çiftci, S. (2010). Kaynaştırma eğitimi dersinin okulöncesi öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerine etkisi [The effect of integrated education course on the opinions of prospective pre-school teachers about integrated education]. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Mehmet Akif Ersoy University Journal of Education Faculty]*, 20(10), 48-65.
- Kıış, H. (2013). *Destek eğitim odalarındaki uygulamalara ilişkin rehber öğretmenler ve özel eğitim sınıf öğretmenlerinin görüşleri [Guidance counselors and special education teachers views about the resource room special education support services]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Abant İzzet Baysal University, Institute of Educational Sciences, Bolu, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 336326)
- Kocadağ T. (2009). *İlköğretim 4.sınıf fen ve teknoloji dersinde interaktif eğitim yazılımları kullanımının kaynaştırma öğrencilerinin başarısına etkisi [The effect on the success of the usage of interactive educational software in science and technology lessons for year 4 students in primary school]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 278307)
- Koç, B. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerine yönelik uygulamalarının incelenmesi [The examination of elementary school teachers' implementation for students who learning difficulties]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Necmettin Erbakan University, Institute of Educational Sciences, Konya, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 321310)
- Kot, M., Sönmez, S., Yıkılmış, A., & Çiftçi Tekinarslan, İ. (2015). İlkokul 4. Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında zihinsel yetersizliği olan kaynaştırma öğrencisine yönelik uygulamaları [Practices applied by teachers of 4th grade towards the inclusive students with intellectual disability under the scope of social studies]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 15 (USBES Special Number I), 231-246.
- Köse-Biber, S. (2009). *Web destekli fen bilgisi öğretiminin kaynaştırma eğitimindeki ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin performans düzeyi ve akademik başarılarına etkisi [The effect of web supported science education on the academic success and performance level of 7th grade elementary students in mainstreaming education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Ege University, Institute of Natural and Applied Science Sciences, Izmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 255473)
- Kuğu, S. (2011). *İlköğretim I. kademedeki kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn tutumlarının kaynaştırma öğrencilerinin temel akademik beceri düzeylerine etkisi [The effect of the teachers' and parents' attitudes towards inclusive education on the basic academic skills levels of the integrated students in the first stage of primary education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun, Türkiye) [Unpublished master's thesis, On Dokuz Mayıs University, Institute of Educational Sciences, Samsun, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 308750)
- Kurt, M. (2015). *Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerine fen ve teknoloji derslerinde sunulan davranışsal danışmanlığın öğretmenlerin öğretim davranışları üzerindeki etkisi [The effects of behavioral*

- counsultation provided in science and technology courses to inclusive class teachers on their instructional behavior*] (Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 397399)
- Kuyumcu, Z. (2011). *Bireyselleştirilmiş eğitim planı (BEP) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri [Teachers' problems and solution they suggest related to these problems in the process of development and implementation of individualized education plan (IEP)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 300709)
- Metin, Ş. (2013). Türkiye'de okul öncesinde kaynaştırmaya ilişkin yapılan çalışmaların incelenmesi [Analyzing of the researches related to the mainstreaming in the preschool period]. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi [Bayburt Journal of Faculty of Education]*, 8(1), 159-185.
- Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim (1. Dönem), 2016/17 (2017). [Ministry of National Education, Natural Education Statistics Formal Education (1. Semester), 2016/17].
- Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, (2012). [Ministry of National Education Special Education Services Regulation]. *TC Resmi Gazete*, 28360, 21.
- Nayır, F., & Karaman-Kepenekci, Y. (2013). Kaynaştırma öğrencilerinin haklarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri [Opinions of primary school teachers on mainstreaming students' rights]. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi [Journal of Educational Sciences Research]*, 3(2), 69-89.
- Niyazibeyoğlu, S. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlarının incelenmesi [Investigation of primary school teacher's attitudes towards inclusive students]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Türkiye) [Unpublished master's thesis, Fatih University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 407138)
- Nizamoglu, N. (2006). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarındaki yeterlilikleri [The competencies of primary school teachers in integration practices]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Abant İzzet Baysal University, Institute of Social Sciences, Bolu, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 190219)
- Olçay-Gül, S., & Vuran, S. (2015). Children with special needs' opinions and problems about inclusive practices. *Eğitim ve Bilim [Education and Science]*, 40(180).
- Onur, M. (2009). *Rehber öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi (Kağıthane ilçesi örneği) [Guide for teachers attitudes evaluation of inclusion in education (Kağıthane district sample)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Beykent University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 303896)
- Ozan-Bulduk, R. (2014). *Ortaokul 6., 7. ve 8. Sınıf öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi [Secondary 6th, 7th and 8th grades students attitudes to the handicapped people]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Aksaray University, Institute of Social Sciences, Aksaray, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 376691)

- Önder, M. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin zihin engelli kaynaştırma öğrencileri için sınıf içinde yaptıkları öğretimsel uyarlamaların belirlenmesi [To determine the educational adaptations of class teachers for inclusive students with mental disabilities]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Abant İzzet Baysal University, Institute of Social Sciences, Bolu, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 215676)
- Özdemir, E. (2016). *Kaynaştırma uygulamalarına devam eden işitme kayıplı öğrencilerin sosyal uyumlarının incelenmesi [Investigating the social adaptation of students with hearingloss in inclusive education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 438263)
- Özdemir, N. (2008). *Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan ve olmayan ilköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik düzeylerinin karşılaştırılması [To compare the exhausted levels of elementary school teachers who have learning disability students in their classrooms or not]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Afyonkarahisar, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 219395)
- Özengi, S. Ş. (2009). *Eskişehir ilinde kaynaştırma uygulamalarının yürütüldüğü ilköğretim okullarındaki rehber öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşleri [To determine the opinions and suggestions of school counselors about inclusion practices at the elementary schools where they work in Eskişehir]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 249401)
- Özkan-Yaşaran, Ö. (2009). *Normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli bireylerin sosyal kabullerini sağlamada kaynaştırmaya hazırlık etkinliklerinin etkisi [The effectiveness of inclusion preparation activities on providing social acceptance of normally developing students for individuals with exceptionalities]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 228453)
- Özkubat, U., Sanır, H., Töret, G., & Babacan, A. (2016). Yetersizlikten etkilenmiş çocukların sosyal kabullerini sağlamada kaynaştırmaya hazırlık etkinliklerinin etkisi [The impact of inclusion preparation activities on increasing social acceptance of children with disabilities]. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi [Gazi Journal of Education Sciences]*, 2(3), 211-232.
- Öztürk-Özgönel, S. (2012). *Otizm tanılı kaynaştırma öğrencilerinin bulunduğu sınıflarda akran ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik bir eğitim programının etkililiğinin incelenmesi [The examination of an education program to improve peer relationships of the autistic children integrated in classrooms]* (Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Dokuz Eylül University, Institute of Educational Sciences, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 317656)
- Öztürk-Özgönel, S., & Girli, A. (2016). Otizmli kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarında akran ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik eğitim programının etkililiğinin incelenmesi [The examination of an education program to improve peer relationships of the autistic children integrated in classrooms]. *İlköğretim Online [Elementary Education Online]*, 15(1), 286-298.
- Pamuk, Y. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri [Opinions of classroom teachers' on inclusive education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri

- Enstitüsü, İzmir Türkiye) [Unpublished master's thesis, Dokuz Eylül University, Institute of Educational Sciences, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 430711)
- Polat, R. (2016). *Ortaokul öğrencisi olan kaynaştırma öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik görüşleri [Mainstreaming students thoughts on the physical education lesson]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Marmara University, Institute of Educational Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 439828)
- Sabancı, M. (2010). *Kaynaştırma öğrencilerinin annelerine premack ilkesinin öğretilmesinin, öğrencilerin ev ödevlerini tamamlamalarına etkisinin incelenmesi eylem araştırması [The investigation of teaching premack principle to the mothers of mainstreaming students who are the investigation of increasing students? doing homework-action research]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 279501)
- Sadioğlu, Ö. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya ilişkin sorunları, beklentileri ve önerilerine yönelik nitel bir araştırma [A qualitative study of primary school teachers' problems expectations and suggestions related to inclusive education]* (Yayımlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa, Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Uludağ University, Institute of Educational Sciences, Bursa, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 306363)
- Sadioğlu, Ö., Batu, E. S., & Bilgin A. (2012). Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri [Primary school teachers' opinions related to inclusion of students with special needs]. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Journal of Uludag University Faculty of Education]*, 25(2), 399-432.
- Sadioğlu, Ö., Bilgin, A., Batu, S., & Oksal, A. (2013). Problems expectations, and suggestions of elementary teachers regarding inclusion. *Kuramda ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, [Educational Sciences: Theory & Practice]*, 13(3), 1760-1765, doi: 10.12738/estp.2013.3.1546.
- Sanır, H. (2009). *Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akademik öğrenme ile ilgili karşılaştıkları sorunların öğretmen ve aile görüşleri açısından değerlendirilmesi [Evaluation of the problems of the students who are in inclusive education in academic learning according to teacher and family opinions]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, Selçuk) [Unpublished master's thesis, Selcuk University, Institute of Social Sciences, Konya, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 234979)
- Saraç, T., & Çolak, A. (2012). Kaynaştırma uygulamaları ve sürecinde ilköğretim sınıf öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri [Elementary school teachers' views and suggestions regarding the problems encountered in the process of inclusive applications]. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Mersin University Journal of the Faculty of Education]*, 8(1), 13-28.
- Sardohan, A. E. (2011). *İlköğretimde birden fazla yetersizliğe sahip öğrencilerin etkili kaynaştırılması ile ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi [An evaluation of teachers' perspectives on effective inclusion of students with multiple disabilities in Turkish primary schools]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Selçuk University, Institute of Educational Sciences, Konya, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number. 280685)

- Sazak-Pınar, E. (2009). *Kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin sosyal becerileri ilişkin beklentileri ve sosyal beceri öğretim programının öğretmen çıktıları üzerindeki etkililiğinin incelenmesi [Investigating social skills expectations of inclusive classroom teachers and the effectiveness of social skills training program on teachers? outcomes]* (Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished doctoral thesis, Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number. 324832)
- Sazak-Pınar, E., Sucuoğlu, B., & Çıkrıkçı-Demirtaşlı, N. (2013). Sınıfta özel gereksinimli öğrenci bulunan öğretmenlerin sosyal beceri öğretimine ilişkin bilgi düzeylerinin belirlenmesi [Identifying of knowledge levels of classroom teachers who have students with special needs in their classrooms about teaching social skills]. *Eğitim ve Bilim [Education and Science]*, 38 (168), 230-244.
- Sazak-Pınar, E., & Güner-Yıldız, N. (2013). Öğretmenlerin özel gereksinimli olan ve olmayan öğrencilerin akademik ve sosyal davranışları için kullandıkları onaylama ve onaylamama davranışlarının incelenmesi [Investigating teachers' approval and disapproval behaviors towards academic and social behaviors of students with and without special needs]. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri [Educational Sciences: Theory & Practice]*, 13(1), 541-556.
- Seçer, F. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kişiler arası öz yeterlik inançları ile kaynaştırmaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi [Examination of class teachers' interpersonal self-efficacy beliefs and their attitudes towards inclusion education in terms of various variables]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Selçuk University, Institute of Educational Sciences, Konya, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number. 280686)
- Soyyığıt, T. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin değer tercihleriyle kaynaştırmaya yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili, Pendik ilçesi örneği) [Investigation of the relationship between the classroom teachers' attitudes towards mainstreaming preferences]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Yeditepe University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number. 348338)
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye'de kaynaştırma uygulamaları: Yayınlar/Araştırmalar. [The mainstreaming interventions in Turkey: Publications/Studies] *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi [Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education]*, 5(2), 15-25.
- Sucuoğlu, B., Akalın, S., & Sazak-Pınar, E. (2010). The effects of classroom management on the behaviors of students with disabilities in inclusive classrooms in Turkey. *The Journal of the International Association of Special Education*, 11(1), 64-74.
- Sucuoğlu, B., & Kargın, T. (2010). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları [Inclusion in elementary schools]*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Sülün, K. (2012). *İlköğretim genel eğitim sınıfı ile özel eğitim sınıfında öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin belirlenmesi [The research of the social competences of the mainstreaming students who are educated in the general primary education class and in the subclasses]* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye) [Published master's thesis, Dokuz Eylül University, Institute of Educational Sciences, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 317646)
- Sülün, K. & Girli, A. (2016). İlköğretim genel eğitim sınıfı ile özel eğitim sınıfında öğrenim gören kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin belirlenmesi [A comparative analysis on the social competences of

- maintreaming students in genaral education class and special education class]. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi [Western Anatolia Journal of Educational Sciences]*, 7(13), 1-24.
- Şahbaz, Ü. (2007). Normal öğrencilerin kaynaştırma sınıflarına devam eden engelli öğrenciler hakkında bilgilendirilmelerinin engellilerin sosyal kabul düzeylerine etkisi [The influence of informing normal students attending integrated classes on retarded students' social acceptance levels]. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 199-208.
- Şahin, A. (2010). *Kaynaştırma yoluyla eğitim gören öğrencilerin sosyalleşme sürecinde karşılaştığı sorunların öğretmen görüşlerine göre incelenmesi (Erzurum ili örneği) [Qualifications of in terms of problems of socializas process of the primary school teachers? mainstreaming students (Sample of Erzurum)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Atatürk University, Institute of Social Sciences, Erzurum, Turkey)]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number. 263834)
- Şekercioğlu, B. (2010). *İlköğretim II. kademedeki branş öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar ile ilgili görüşler [Primary school branch teachers' opinions about problems they are facing during inclusive education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 279695)
- Tas, Ş. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde eğitim teknolojileri kullanım durumları [The case of primary teachers using educational technology in mainstreaming education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Ege University, Institute of Natural and Applied Science, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number. 291192)
- Tık-Yakar, F. A. (2015). *Kaynaştırma eğitimi yapılan sınıflarda normal gelişim gösteren çocuğu bulunan ailelerin kaygı düzeyi [The anxiety levels of families with children showing normal development in inclusive classes]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Dokuz Eylül University, Institute of Educational Sciences, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number. 395287)
- Tokta, M. C., & Avcıoğlu, H. (2012). Zihinsel yetersizliği olan kaynaştırma öğrencilerine okuma-yazma öğretiminde kullanılan ses temelli cümle yönteminin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri [The opinion of teachers about the effectiveness of sound based teaching method on teaching reading and writing to the mentally handicapped students subjected to inclusion program]. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counselling (TIJSEG)*, 1(1).1300-7432.
- Topçu, E., & Katılmış, A. (2013). Yarı zamanlı kaynaştırma eğitimi alan ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik düşünceleri [Thoughts of the middle school students, in the part time inclusion education course, about social studies lesson]. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi [Sakarya University Journal of Education]*, 3(3), 48-81.
- Toros, F. (2011). *Aile katılımının genel eğitim sınıflarındaki özel gereksinimli öğrencilerin okuma becerileri ile anneleri ilköğretim okulundan memnuniyetleri üzerindeki etkisi [The effect of parent involvement both on the reading skills of the students with speacial needs in general education classrooms and satisfaction of mothers with elementary schools]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Ankara University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 300707)

- Toy, S. N. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlikleri ile kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlik inançlarının karşılaştırılması [The comparison of self-efficacy and inclusive education beliefs of primary school teachers]* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli, Türkiye) [Published master's thesis, Pamukkale University, Institute of Educational Sciences, Denizli, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 423231)
- Toy, S. N., & Duru, S. (2016). Sınıf öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlikleri ile kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlik inançlarının karşılaştırılması [The comparison of self-efficacy and inclusive education beliefs of primary school teachers]. *Ege Eğitim Dergisi [Ege Journal of Education]*, 1 (17), 146-173.
- Turhan, C. (2007). *Kaynaştırma uygulaması yapılan ilköğretim okuluna devam eden normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşleri [The opinions of students with normal development in primary schools towards inclusion]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 210096)
- Türk, N. (2011). *İlköğretim okullarında uygulanan kaynaştırma eğitimi ile ilgili sosyolojik bir araştırma (Denizli örneği) [A sociological research on the adjoining education in the primary schools (The case of Denizli)]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Süleyman Demirel University, Institute of Social Sciences, Isparta, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 289528)
- Türkoğlu, Y. K. (2007). *İlköğretim okulu öğretmenleriyle gerçekleştirilen bilgilendirme çalışmalarının öncesi ve sonrasında öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi [To analyze the primary school teachers views about inclusion before and after the seminars]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 210102)
- Ulusoy, A. (2006). *Kaynaştırma eğitimi kapsamında eğitim yapılarında engellilerin kullanımına yönelik mimari düzenlemeler [Architectural design in education building within inclusion education for using handicapped student]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Dokuz Eylül University, Institute of Natural and Applied Science, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 202475)
- Uzun, G. (2009). *Kaynaştırma uygulamalarında ilköğretim okulu müdürlerinin rolü ve kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri [Role of primary school principals in inclusion applications and their views and suggestions related to inclusion applications]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Maltepe University, Institute of Social Sciences, İstanbul, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 250341)
- Ülker, S. (2009). *Birlikte eğitim ortamına yerleştirilmiş zihinsel yetersizliği olan öğrencinin özel eğitim danışmanlığıyla akademik alanlarda yapabildikleri dikkate alınarak yapılan öğretimin amaçları gerçekleştirmesine olan etkisi [The effects of delivered instruction on the goals of academic subjects taking into consideration academic performans of mentally disabled student who was placed in regular classroom]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 278300)

- Ünal, F. (2010). *Kaynaştırma uygulamasının yapıldığı sınıflardaki, öğretmen, normal gelişim gösteren öğrenci ve engelli öğrenci velilerin kaynaştırmaya yönelik tutumları [Behavioral attitudes of teacher students, and parents of students towards the integration process of retarded students in to a general education classroom]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Çukurova University, Institute of Social Sciences, Adana, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 294452)
- Ünal, H. (2008). *Birlikte eğitim ortamındaki zihinsel yetersizlikten etkilenmiş öğrencilere destek eğitim odasında verilen destek eğitimin etkililiği [Effectiveness of supportive education in the supportive resource room for students in mentally retarded in regular schools]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Gazi University, Institute of Educational Sciences, Ankara, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 218940)
- Ünay, E. (2012). *Bireysel destek eğitiminin kaynaştırma öğrencilerinin matematik başarıları ve öz yeterlilik algıları üzerindeki etkililiği [The effects of the resource room instruction of mainstream students on math achievements and self-efficacy]* (Yayımlanmış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye) [Published doctoral thesis, Dokuz Eylül University, Institute of Educational Sciences, İzmir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 313082)
- Ünay, E. (2015). Destek oda eğitiminin kaynaştırma öğrencilerinin matematik başarıları üzerine etkisi [The effects of the resource room instruction on mainstream students' achievement in mathematics]. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi [The Journal of Buca Faculty of Education]*, 40, 38-49.
- Üzümcü, M., & Nazıroğlu, B. (2016). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarında karşılaştığı problemler ve bunlarla başa çıkma yolları [The problems encountered by the teachers of religious culture and knowledge of ethics in the inclusive education and the ways of coping with them]. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi [The Journal of International Social Research]*, 9(43), 1546-1557.
- Vural, M. (2008). *Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi [Determining the views of the teachers about the adaptations used in inclusive classrooms]* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, Türkiye) [Published master's thesis, Abant İzzet Baysal University, Institute of Social Sciences, Bolu, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 215675)
- Vural, M., & Yıkılmış A. (2008). Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin öğretimin uyarlanmasına ilişkin yaptıkları çalışmaların belirlenmesi [Determining the views of the teachers about the adaptations used in inclusive classrooms]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 8 (2), 141-159.
- Yatgın, S., Sevgi, H. M., & Uysal, S. (2015). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri ve çeşitli değişkenlere göre mesleki tükenmişliklerinin incelenmesi [Classroom teachers' opinions on inclusive education and investigation of their occupational burnout according to various variables]. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [Abant İzzet Baysal University Journal of Faculty of Education]*, 15(Special Number), 167-180.
- Yekta, Y. (2010). *Kaynaştırma uygulamaları yapılan ilköğretim okullarına devam eden zihinsel engelli bireylerin eğitim yaşantılarına yönelik görüşlerinin betimlenmesi [The description of intellectually disabled individuals views of their educational lives who are attending to primary schools that practice mainstreaming application]*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Abant İzzet Baysal University, Institute

- of Social Sciences, Bolu, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 263493)
- Yıldırım, B. A. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumları [The attitude of the primary school teacher's for the students with disabilities]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Zirve University, Institute of Social Sciences, Gaziantep, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 394663)
- Yılmaz, A. (2013). İlköğretim okullarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi [According to teachers' view, assessment of defective students' education practice in the primary education school]. *Sosyal Politikalar Çalışmaları Dergisi [Journal of Social Policy Studies]*, 13(31), 111-127.
- Yılmaz, E. (2015). *Bir ilkokuldaki öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri [Opinions of teachers in one primary school about inclusion implementations]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 407803)
- Yılmaz, E., & Batu, E. S. (2016). Farklı branştan ilkokul öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma uygulamaları hakkındaki görüşleri [Opinions of primary school teachers about individualized education programme, legal regulation and inclusion implementation]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi [Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education]*, 17(3), 247-268, doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.267316.
- Yigen, S. (2008). *Çocuğu ilköğretim kademesinde kaynaştırma uygulamalarına devam eden anne-babaların kaynaştırmaya ilişkin görüş ve beklentileri [The thoughts and expectations of the families whose children are attending to inclusive environments during the primary school years]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 220920)
- Yönter, S. (2009). *İlköğretim kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin zihinsel yetersizliği olan öğrencilere yönelik matematik öğretimi uyarlamalarına ilişkin görüşleri [Opinions of the teachers of inclusive classes in primary schools about instructional adaptations in mathematics for students with intellectual disabilities]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 241755)
- Zeybek, Ö. (2015). *İlköğretim okullarındaki İngilizce öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri [Opinions and suggestions of English teachers in primary schools about inclusive education]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye) [Unpublished master's thesis, Anadolu University, Institute of Educational Sciences, Eskişehir, Turkey]. Retrieved from <http://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>. (Thesis Number 388883)

Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education

Year: 2018, Volume: 19, No: 3, Page No: 577-614

DOI: 10.21565/ozelegitimdergisi.336925

REVIEW

Received Date: 06.09.17

Accepted Date: 23.05.18

OnlineFirst: 30.05.18

A Review of Mainstreaming/Inclusion Research in Elementary and Secondary Schools in Turkey (2006–2016)

Emine Sema Batu *
Anadolu University

Göksel Cüre **
Anadolu University

Salih Nar ***
Anadolu University

Duygu Gövercin ****
Anadolu University

Muhammet Keskin *****
Anadolu University

Abstract

The purpose of the study was to review the research studies thematically which were conducted in elementary and secondary schools in Turkey regarding inclusion. In order to determine the research studies to be reviewed some criteria were decided by the research team. The criteria were (a) the studies should be conducted in elementary or secondary schools, (b) participants of the studies (parents, teachers, students) should be a part of the inclusion process, (c) study should be conducted directly about inclusion process, (d) articles should be published in a peer-reviewed journal, and (e) the study should be eligible via electronic data base. Reviewing the research studies depending on these criterion; 78 master's theses, 9 doctoral dissertations, 55 journal articles with a total of 142 studies were determined. Themes and subthemes were constituted from these studies through content analysis, which is one of the qualitative data analysis methods. According to the themes, there are many research studies conducted for determining the present situation regarding inclusion process in schools whereas there is a small number of studies conducted for solving the determined problems in the studies. In descriptive studies, many problems were determined about inclusion and individuals in the inclusion process. In the future studies, it can be recommended to conduct research studies to overcome the determined problems with the light of previous studies that were designed for solving the problems of inclusion process.

Keywords: Inclusion/mainstreaming, review studies, special needs, elementary school, secondary school

Recommended Citation

Batu, E. S., Cüre, G., Nar, S., Gövercin, D., & Keskin, M. (2018). A review of mainstreaming/inclusion research in elementary and secondary schools in Turkey. *Ankara University Faculty of Educational Sciences Journal of Special Education*, 19(3), 577-614. doi: 10.21565/ozelegitimdergisi.336925

***Corresponding Author:** Prof., E-mail: esbatu@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-0770-5145>

** Res. Assist., E-mail: gokselcure@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6282-0651>

*** Res. Assist., E-mail: salihnar@anadolu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9801-4085>

****Teacher, E-mail: govercinduygu@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-1506-0570>

*****Teacher, E-mail: mhmmtksknn@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-4389-7327>

In order to make individuals with special needs a part of the social and education life and make them benefit from the conditions provided to individuals without special needs equally, some approaches are developed. One of these approaches is inclusion, which is developed regarding the individual differences of people with special needs in order to provide equal opportunities with individuals without special needs in educational settings. Inclusion is the implementation where the students with special needs have their education in public or private preschools, primary schools, secondary schools, and mass education settings by providing support services with their peers without special needs (Milli Eğitim Bakanlığı [Ministry of Education], 2012).

In the research, which was conducted by The Ministry of Education, statistics regarding formal education in 2016-2017 school year were published. According to these statistics, a total of 306.205 individuals with special needs were provided with formal education. From this total, 1708 students were in preschools, 184.362 were in elementary and secondary schools, and 33.658 were in middle schools. Looking at these numbers, it can be said that inclusion has a very important place in the education system of students with special needs. It can also be said that, lack of social skills (Batu and Kırcaali-İftar, 2011), problem behaviors, learning disabilities (Heward, 2013) and other problems like these are the known factors of inclusion in every level of school system. In order to determine the problems, opinions of parents, teachers, and students with and without special needs regarding inclusion implementations, scientific research studies should be conducted. In the related literature, there are many research studies conducted in preschools, primary and secondary schools.

Examining the literature, it was found that although there are studies which reviewed the studies conducted in inclusion preschools (Bakkaloğlu et al. 2016; Metin, 2013) and which reviewed studies related with inclusion between 1980-2005 (Eripek, 2004; Sucuoğlu, 2004) whereas there is not a study which reviewed the studies conducted in elementary and secondary schools regarding inclusion process. It can be said that there is a lack of information about the inclusion implementation in elementary and secondary schools which constitutes the biggest number of students with special needs regarding published research studies in the literature.

Since the problems in every level of schools, the views and perceptions regarding inclusion implementation and solution recommendations and implementations are being changed every year, it is found to be important to work on the inclusion studies which were conducted in elementary and secondary schools in the last decade. Hence, the purpose of the present study was to review the published research studies between 2006-2016 about inclusion implementations in elementary and secondary schools in Turkey.

Method

This study is a review study which examined the published research studies between 2006-2016 about inclusion implementation in elementary and secondary schools thematically. Review studies are the studies which assess and classify the reviewed manuscripts about a pre-determined title (Herdman, 2006). During the process of the present study, the National Thesis Center, Council of Higher Education Academic, Google Academic, Turkish Academic Network and Information Center web sites were reviewed by using the “inclusion, developmental disabilities,” “individuals with special needs,” “integration,” “mental retardation,” and “autism” as key words.

Reviewing the research studies conducted in 2006-2016 on these web sites, 130 master’s theses and doctoral dissertations, 95 journal articles with a total of 225 studies were determined. This number was too big for reviewing in a journal article in a qualitative method. Therefore some criteria were determined in order to reduce the number of the studies. The criteria were; (a) the studies should be conducted in elementary or secondary schools, (b) participants of the studies (parents, teachers, students) should be a part of the inclusion process, (c) study should be conducted directly about inclusion process, (d) articles should be published in a peer-reviewed journal, and (e) the study should be eligible via electronic data base. Reviewing the research studies depending on these criteria; 78 master’s thesis, 9 doctoral dissertations, 55 journal articles with a total of 142 studies were determined. Themes and subthemes were constituted from these studies through content analysis, which is one of the qualitative data analysis methods

Results

When research studies reviewed in the present study were analyzed thematically, four themes emerged. Out of these themes, “opinions related to inclusion implementation” theme was divided into six major themes and 13 subthemes. Depending on these results, it can be said that parents, teachers, and students with and without special needs have some problems related with inclusion implementations. Twenty-seven research articles were categorized under this theme. Related with the problems theme; (a) teachers mentioned that they lacked competence on preparing individualized education programs (IEPs) for their students with special needs, adaptations on teaching and classroom management (Bilen, 2007; Erişkin, Kırac and Ertuğrul, 2012; Güzel, 2014; Kış, 2013; Kuyumcu, 2011; Sadioğlu, Bilgin, Batu and Oksal, 2013; Sardohan, 2011; Şekercioğlu, 2010; Yılmaz, 2015; Yılmaz and Batu, 2016; Yönter, 2009; Zeybek, 2015), schools did not have sufficient physical conditions for students with special needs (Bilen, 2007; Demirci, Çınar and Demirci, 2014; Gök, 2013; Güzel, 2014; Kış, 2013; Nayır and Karaman-Kepenekci, 2013; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu et al., 2013), there were too many students in the inclusion classes (Akin, 2015; Bilen, 2007; Gök, 2013; Güven, 2009; Güzel, 2014; Nayır and Karaman-Kepenekci, 2013; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu et al., 2013; Yılmaz, 2015; Yılmaz and Batu, 2016; Yönter, 2009; Zeybek, 2015), limited cooperation among professionals (Bilen, 2007; Eliçin and Yıkmiş, 2015; Güven, 2009; Güzel, 2014; Saraç and Çolak, 2012), lack of professional support (Erişkin et al., 2012; Gündüz, 2015; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu et al., 2013; Yönter, 2009), limitation in in-service training (Bilen, 2007; Gündüz, 2015; Sardohan, 2011), they had problems about assessing and evaluating the students with special needs (Güven, 2009; Üzümcü and Nazıroğlu, 2016), students with special needs were having behavior problems in the classroom (Ceylan, 2015; Eliçin and Yıkmiş, 2015; Yılmaz, 2015; Yılmaz and Batu, 2016), they did not take any course about special education consultation, therefore they could not manage parents’ and students’ problems at school (Özengi, 2009), resource rooms and support classes were not sufficient (Gündüz, 2015), (b) parents mentioned that teachers did not individualize the assessment tools (Sanır, 2009), there was not sufficient support services (Denizli, 2015), and that their child did not have a chance to be socialized appropriately (Yigen, 2008), and (c) students with and without special needs mentioned that students with special needs did not have sufficient communication skills (Baş-Yılmaz, 2009).

Regarding the problems mentioned in the research studies; some suggestions were also revealed throughout the studies as follows: teachers should be provided with in-service training (Bilen, 2007; Denizli and Uzoğlu, 2016; Eliçin and Yıkmiş, 2015; Erişkin et al., 2012; Gök, 2013; Gündüz, 2015; Güzel, 2014; Kuyumcu, 2011; Özengi, 2009; Sadioğlu, 2011; Sadioğlu et al., 2013; Sardohan, 2011; Şahin, 2010; Şekercioğlu, 2010; Üzümcü, Nazıroğlu, 2016; Yılmaz, 2015; Yılmaz and Batu, 2016; Zeybek, 2015), special education and inclusion courses in undergraduate education program should become more qualified (Ceylan, 2015; Erişkin et al., 2012; Kuyumcu, 2011; Sadioğlu, 2011; Şahin, 2010), special education teachers should provide support to general classroom teachers (Bilen, 2007; Kuyumcu, 2011; Sadioğlu et al., 2013; Üzümcü and Nazıroğlu, 2016; Yönter, 2009), cooperation among parents and professionals should be provided (Bilen, 2007; Eliçin and Yıkmiş, 2015; Gök, 2013; Gündüz, 2015; Güven, 2009; Güzel, 2014; Nayır and Karaman-Kepenekci, 2013; Özengi, 2009; Sadioğlu, 2011; Saraç and Çolak, 2012; Şahin, 2010; Şekercioğlu, 2010; Üzümcü and Nazıroğlu, 2016; Yılmaz, 2015; Yılmaz and Batu, 2016; Yönter, 2009), parents should be provided with information about inclusion implementation (Ceylan, 2015; Gündüz, 2015; Kuyumcu, 2011; Nayır and Karaman-Kepenekci, 2013; Özengi, 2009; Sardohan, 2011; Şekercioğlu, 2010), support rooms should be constructed in the regular education schools for supporting students with special needs (Yönter, 2009), IEP committees should be organized at schools (Gök, 2013; Kış, 2013; Tokta and Avcıoğlu, 2012), inclusion implementations should be monitored (Yılmaz, 2015; Yılmaz and Batu, 2016).

Competence theme was another theme revealed from the studies reviewed. Three studies determined the competence of teachers on classroom management (Akalin, 2015; Durğun, 2010; Güner, 2011), nine studies examined the competencies of teachers about the inclusion classes (Babaoğlu and Yılmaz, 2010; Battal, 2007;

Demir and Açar, 2010; Demirezen and Akhan, 2016; Eldeniz-Çetin and Acay-Sözbir, 2016; Ertunç, 2008; Gün-Şahin and Gürbüz, 2016; Toy, 2015; Toy and Duru, 2016) whereas 16 studies examined the competencies of teachers about the teaching activities in the classroom (Akcan, 2013; Akcan and İlgar, 2016; Aktaş and Tekinarslan-Çifci, 2016; Avcılar, 2010; Boz, 2012; Çuhadar, 2006; Kaya, 2011; Koç, 2012; Kot, Sönmez, Yıkılmış and Çiftçi-Tekinarslan, 2015; Nizamoglu, 2006; Önder, 2007; Özdemir, 2008; Sazak-Pınar, Sucuoğlu and Çıkrıkçı-Demirtaşlı, 2013; Tas, 2011; Vural, 2008; Vural and Yıkılmış, 2008).

Another theme was “attitudes.” Twenty-one research studies were categorized under this theme. It was determined that, there were more teachers who had positive attitudes towards inclusion implementation (Cankaya, 2010; Cankaya and Korkmaz, 2012; Kaya, 2016; Seçer, 2011; Uzun, 2009), and also there were studies revealing that there were more teachers who had negative attitudes towards inclusion (Demir and Açar, 2011; Engin, Tösten, Kaya and Köselioğlu, 2014; İlk, 2014; Sadioğlu, Batu and Bilgin, 2012; Türk, 2011; Yatgın, Sevgi, and Uysal, 2015). Participant teachers thought that inclusion implementation provided positive examples to the students without special needs (Cankaya, 2010; Cankaya and Korkmaz, 2012; Demir and Açar, 2011), also being in the same environment was important for social adaptation of students with special needs (Kaya, 2016). Teachers who had negative attitudes towards inclusion mentioned that they had time limitations in the class to work with the student with special needs (Demir and Açar, 2011; Kaya, 2016), they had problems about the performance levels of students with special needs in the class (Demir and Açar, 2011) and the classes were too crowded for inclusion implementation (Kaya, 2016). Besides, there were studies revealing gender and marital status (Engin et al., 2014; Niyazibeyoğlu, 2015; Onur, 2009; Pamuk, 2016; Seçer, 2011; Soyyiğit, 2013; Yıldırım, 2014), length of experience year (Engin et al., 2014; Niyazibeyoğlu, 2015; Onur, 2009; Pamuk, 2016; Seçer, 2011; Yıldırım, 2014), taking “special education” course in the undergraduate program (Engin et al., 2014; Onur, 2009; Seçer, 2011; Soyyiğit, 2013) did not have any effect on the attitudes of teachers on inclusion implementation. On the other hand, there are studies showing positive effect of gender on inclusion implementation (Engin et al., 2014; Soyyiğit, 2013; Yılmaz, 2013). There is also a study revealing the result that training for positive attitudes among inclusion effected the attitudes of teachers positively (Türkoğlu, 2007).

The studies which examined the opinions of “inclusion students” are another group of studies. Students with and without special needs were named as “inclusion students.” When the studies were reviewed there were studies showing that students without special needs had positive attitudes (Ozan-Bulduk, 2014) and negative attitudes (Ayril et al., 2015; Turhan, 2007) towards inclusion implementations. Some studies showed that the education background of parents of students without special needs did not have any effect on the attitudes of their children (Ayril et al., 2015; Çetrez-İşcan, Fazlıoğlu and Parlak, 2015) whereas others found positive effects of education background of parents on their children’s attitudes towards inclusion implementation (Gümüş and Tan, 2015; Ozan-Bulduk, 2014).

Problems regarding students with special needs was a sub-theme. Under this sub theme, the studies which examined the problems of students with special needs regarding inclusion implementation were grouped. Five studies were grouped in that sub-theme. Four studies found that students with special needs had problems in social behaviors (Girli and Atasoy, 2012; Gülerüz, 2009; Kabasakal, Girli, Okun, Çelik and Vardarlı, 2008; Yekta, 2010) whereas there was one study which found that students with special needs did not have problems in social behaviors (Kaya, 2007). Students with special needs mentioned that they were being abused by physical violence by their peers (Gülerüz, 2009; Yekta, 2010). And in one study, the students with special needs mentioned that although they were being isolated among their peers they did love school anyhow (Girli and Atasoy, 2012).

Another group of studies were the studies which examined the opinions of parents. Parents of students without special needs had positive thoughts if they were provided with information about inclusion implementation (Tık-Yakar, 2015) whereas parents of students with special needs mentioned that they were happy about inclusion implementations but they were also expecting some extra activities for their children’s social development (Yigen, 2008). In another study parents mentioned that they had problems with their children’s teachers, they were

requesting information about inclusion implementations, and government should extend the supports being provided to the families of students with special needs (İçyüz, 2016).

The studies conducted in order to enhance inclusion implementations was another group of studies. In these studies, researchers aimed to improve the physical conditions, academic and developmental characteristics of students with special needs in inclusion environments. Nine research studies aimed to enhance the academic skills by providing special education support services to the students with special needs (Akay, 2011, 2015, 2016; Akay, Uzuner and Girgin, 2014; Kurt, 2015; Ülker, 2009; Ünal, 2008; Ünay, 2012, 2015), six studies aimed to improve the social skills of students with special needs in order to increase the social acceptance in the schools (Özkan-Yaşaran, 2009; Özkubat, Sanır, Töret and Babacan, 2016; Öztürk-Özgönenel, 2012; Öztürk-Özgönenel and Girli, 2016; Sazak-Pınar, 2009; Şahbaz, 2007), three studies aimed to extend the teacher competencies who were working with students with special needs (Akalın, 2012; Amirhandeh, 2011; Güner, 2010), one study aimed to develop the skills of students with special needs in music lessons (Güven, 2011) and one study aimed to develop the psycho-motor skills of these children in physical education classes (Bayazıt, Meriç, Aydın and Seyrek, 2007). In a study which aimed to increase the competencies of regular education teachers, teachers were provided with information about classroom management. It was found that although the knowledge level of teachers was increased about classroom management techniques, the techniques were not used during the inclusion implementation in the class (Güner, 2010). In another study, it was found that providing information about classroom management to the regular education teachers and also providing daily feedback on their performances increased the classroom management skills of teachers (Akalın, 2012).

In the research studies which depicted performance levels of students with special needs revealed that social adaptations and social behaviors of these children were not sufficient (Girli and Atasoy, 2012; Güleriyüz, 2009; Kabasakal et al., 2008; Yekta, 2010), they did not have problems related to social behaviors (Kaya, 2007), they had problems while communicating with their peers, they were weak on academic skills when compared to their peers. Studies also mentioned that students with special needs had high levels of depression (Girli, 2013) and they had limited participation in the lessons. Besides, although they had negative thoughts about the social and academic behaviors of students with special needs, teachers were found to have limited communication with their students with special needs and they did not pay attention to teaching social behaviors to these students (Sazak-Pınar and Güner-Yıldız, 2013). In another study, teachers were found to think that the academic communication between themselves and their students with special needs were weak, these students were not on task at majority of the lessons but they (teachers) did not pay attention to these behaviors most of the time (Girli, 2013).

Discussion and Conclusion

The purpose of the present study was to review the research studies conducted in primary and secondary schools regarding inclusion implementations between 2006 and 2016 years. By assessing the studies depending on the pre-determined criteria, a total of 142 research studies were reviewed. The studies were analyzed thematically, and four major themes were derived out of the studies: (a) research conducted for taking the opinions regarding inclusion implementations, (b) research conducted for developing the inclusion implementations in schools, (c) research conducted for describing the performance levels of students with special needs in inclusion implementations, and (d) other studies conducted related to inclusion implementations. Regarding the “studies regarding opinions,” the opinions of parents, teachers, students with and without special needs were reported in the reviewed studies. Some problems and competencies were mentioned in these studies. These problems and competencies can be grouped as; (a) teachers mentioned problems about cooperating with parents and other professionals, developing IEPs for students with special needs, classroom management and teaching accommodations, (b) parents; teachers do not individualize the evaluation process for students with special needs, lack of support services, (c) students with and without special needs; students with special needs have limited communication skills.

Regarding the problems mentioned in the reviewed studies some recommendations were also suggested. In-service training for teachers, compulsory “inclusion” and “special education” courses with more qualified contents for all undergraduate programs in Education Faculties, extending parent and teacher cooperation, enhancing physical conditions in inclusion schools, and providing information to parents regarding inclusion implementations were some of the recommendations mentioned in the reviewed studies.

When the studies describing the performance levels of students with special needs in inclusion schools were reviewed, it was found that students with special needs had limited social adaptation and social behaviors, they had difficulties in communicating with their peers, they were weak on academic skills such as reading and writing and so on. When all studies are considered, although there are many studies conducted for determining the current situation about inclusion implementations, there are a limited number of studies conducted for enhancing the inclusion implementations regarding the mentioned problems at schools. In many descriptive studies many problems were determined regarding inclusion implementations and students with special needs in inclusion environments. Studies for solving the mentioned problems can be designed in the future studies.

Since inclusion implementations are mandatory by laws since 1983 in Turkey, it is interesting to still see negative attitudes towards inclusion and students with special needs in general. In the studies reviewed, the results revealed that teachers, parents, and students without special needs should be provided with information about inclusion and special needs for improving their competencies about inclusion implementations. Besides, parents' participation in their children's education can be an important factor for better inclusion implementations and positive attitudes. Hence, future studies might be conducted by taking the previous results of the studies into account for improving positive attitudes through inclusion.